

KIDE

Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti 2 • 2018

25/07/2050

KIDE

Lapin yliopiston tiede- ja taidelehti 2 • 2018

www.ulapland.fi/kide

Kide ilmestyy neljä kertaa vuodessa.

Päätoimittaja MARJO LAUKKANEN

Toimittajat JOHAN-EERIK KUKKO,

SARI VÄYRYNEN

Art Director REETTA LINNA

Valokuvaaja ANNA MUOTKA

Ilmoitusvaraukset: Tarja Helala, 040 528 6083

Päätoimittaja puh. 040 484 4296

Sähköpostit: etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Painos 5 500 kpl, painopaikka Erweko Oy, Oulu.

ISSN 0787-0965.

Lehti ottaa sitoumuksetta vastaan aineistoja,

mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

Mediakortti ja osoitteenmuutokset:

www.ulapland.fi/kide.

Julkaisija: Lapin yliopisto/Viestintä, PL 122,

96101 Rovaniemi.

tekijä

ANNA MUOTKA

Johan-Eerik Kukko

Tiedeviestintäsuunnittelija

Johan-Eerik Kukko kirjoitti tähän numeroon alumnitarinan ja kokosi väitökset. Suurin osa lyhyetpalstan uutisista pohjautuu hänen kirjoittamiin tiedotteille.

”Olen avustanut Kide-lehteä vuodesta 2013 alkaen. Alumnitarinoita tehdessäni olen haastatellut lukuisia yliopistosta valmistuneita eri aloille suuntautuneita asiantuntijoita ja ammattilaisia. Haastattelutilanne saattaa kestää vain vartin, mutta haastattelun valmisteleminen vie aina enemmän aikaa. Puoliksi suunniteltu on puoliksi tehty. Hyväkään suunnittelu ei poista edessä olevaa kirjoitusprosessia mutta helpottaa sitä.”

TEKIJÄ-palstalla esitellään lehden tekijöitä.

POHJOISEN PUOLESTA

- 4 Jälkiä
Sámegillii
- 5 Mie **Vahvalla kokemuksella viestintää yhdistämään**
- 6 Aura
Luovat
- 7 Arktis
Kolumni **ANNE KIRSTE AIKIO**
- 8 Hattara **PÄLVI RANTALA**
Arviot

TUOKIO

- 28 Tuokio arktisessa **JANETTE BACKMAN**

OPISKELUA

- 30 Sarjakuva
Blogi
- 31 Opiskelu-uutiset
- 33 Alumni **Näyttelyiden rakentaja**

KITEYTYKSET

- 34 **Ilmastokasvatus toivon tuojana**
- 38 **Uskollinen kutsumukselleen**

HIPUT

- 40 Kotisivu **Läsnäoleva isosisko**
- 41 Eskon puumerkki **HEIKKI HUILAJA & JARNO VALKONEN**
- 42 Julkaisuja
- 44 Väitökset
- 46 Lyhyet
- 54 Hiutaleita **KALLE LAMPELA**

TEEMA Paluu tulevaisuuteen

Millainen on Lappi vuonna 2050? Miten opiskelijat näkevät tulevaisuutensa?

Onko Lapin yliopistoa olemassa? Miten matkailu muovaa Lappia ja lappilaiset matkailua?

9 Pääkirjoitus **MIKA-PETRI LAAKKONEN** • 10 Yksi vuosi, monta Lappia • 18 Opiskelija, missä olet vuonna 2050? • 22 Muodikas Rovaniemi • 24 Lapin matkailun tulevaisuudet
26 Yliopistomme tulevaisuus

10

Kaikki on entistä enemmän sidoksissa toisiinsa, niin ihmiset kuin alueetkin.

KUVA ANNA MUOTKA, KUVITUS SIIRI HIRSIÄHO

Vaatteet ovat niin mukautuvia, ihanteellisia ja kierrätettäviä, että niitä ei tarvitse heittää koskaan pois.

22

Olen 60-vuotias ja asun Pohjois-Suomessa.

18

Kansi: Anna Muotka (kuva) ja Siiri Hirsiaho (kuvitus)

Pohjoisen puolesta

Ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä.

ANNA MUOTKA

jälkiä

Arktisen keskuksen tiedeviestinnän päällikön kynästä
MARKKU HEIKKILÄ

ELÄMÄN VALTTIKORTIT

Katselen rovaniemeläisen hotellin kokouskabinetin ikkunasta ulos. Ruma parkkipaikka. Sen takana ruma talo. Sitten toinen ruma talo. Ei, tämä kohta kaupunkia ei ole urbaani unelma. Mutta väkeä tämä vetää. Hotelli on ääriään myöten täynnä turisteja. Aamun lehti kertoi kahdesta uudesta hotellisuunnitelmasta kilometrin säteellä tästä. Eletään hurjaa nousukautta, ja ehkä tuo karu parkkipaikkakin vielä hoteliksi muuttuu.

Ajattelen taannoista seminaaria, jossa maineikas asiantuntija näytti kalvoja ilmastonmuutoksen vaikutuksista talouteen. Kanada, pohjoinen Eurooppa ja suuri osa Venäjää olivat vihreällä: bruttokansantuote kasvaa, viljasadot nousevat. Välimeren seutu oli valkoisella, eteläinen pallonpuolisko lähes kokonaan punaisella.

Mitkä ovat syyt ja seuraukset? Lapissa on ollut mainio talvi, paljon matkailua, talous kasvaa. Onko kehityksen takana joukko hallituksen hyviä päätöksiä? Vai onko tämä vain ilmastonmuutoksen globaalia arpa-peliä, jossa hyvät kortit ovat juuri nyt täällä, kunnes ne lentävät kaikkien käsistä?

SÁMEGILLII

Dán spálttas čállet olbmot, geat beroštit
sámedutkamušas, sámegielas ja sámekultuvrras.
Palstalla kirjoittavat saamentutkimuksesta ja -kulttuurista
sekä saamen kielestä kiinnostuneet henkilöt.

SÁMÁS MUINNA

Jos váccát universitehta váccahagain dahje gáfestalat skihpáriiguin Loviisas, maid gulat? Gii hupmá, man giela? Lappi universitehta lea mánggagielat báiki, muhto ovttá giela vel váillahan. Mis leat universitehtas sihke sámegiela bargit ja studeanttat, muhto sámegiella illá oidno dahje gullo universitehta árgabeaivvis. Ovdamearkka dihte Romssá universitehtas guossit dalán dihtet, ahte sáhka lea maid sámegiela báikkis, go oidnet sámegiela galbbaid dalán go bohtet sisa. Doppe mun dovddan iežan bures boahhtin, in dušše dutkin, muhto maid sámegiela hubmin.

Sámegiella ii leat dušše imagoášši. Dat lea dutkangiella, bargoneavvu, mainna sáhtta geahččat áššiid eará geahččanguovllus. Dat leahkku uvssaid ođđa gálduide, ođđa ságastallamiidda ja ođđa jurddašavugiide. Dan seammá sivas Fránskka servodaga ja kultuvrra dutkit oahpahallet fránskkgiela, Espánnja dutkit fas espánnjagiela. Mo mii sáhtit Lappi universitehtas dahkat alladási sámedutkamuša ovttá dehálaš bargoneavvu, giela haga?

PUHU MINULLE SAAMEA

Jos kävelet yliopiston käytävillä tai kahvittelet kavereiden kanssa Loviisassa, mitä kuulet? Kuka puhuu, mitä kieltä? Lapin yliopisto on monikielinen paikka, mutta yhtä kieltä vielä kaipa. Meillä on yliopistossa sekä saamenkielisiä työntekijöitä että opiskelijoita, mutta saamen kieltä tuskin näkee tai kuulee yliopiston arjessa. Esimerkiksi Tromssan yliopistossa vieraat tietävät heti, että kyse on myös saamenkielisestä paikasta, kun näkevät opastekyltit saameksi. Siellä tunnen itseni tervetulleeksi, en vain tutkijana vaan myös saamen kielen puhujana.

Saamen kieli ei ole vain imagoasia. Se on tutkimuskieli, työkalu, jonka avulla voi katsoa asioita eri näkökulmasta. Se avaa ovia uusiin lähteisiin, uusiin keskusteluihin ja uusiin ajattelutapoihin. Samasta syystä ranskalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin tutkijat opettelevat ranskaa ja Espanjan tutkijat espanjaa. Miten voimme Lapin yliopistossa tehdä laadukasta saamentutkimusta ilman yhtä keskeistä työkalua: kieltä?

TUULI MIETTUNEN

Dutki, servodatdiehtagiid dieddagoddi
Tutkija, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

MARKO JUNTILA

mie

ULLA OKKONEN

Vahvalla kokemuksella viestintää yhdistämään

Ulla Okkonen on pitkän linjan viestinnän ammattilainen. Markkinoinnin pääaineopintoja on matkan varrella täydennetty viestinnän ja johtamisen koulutuksilla. 15 vuotta kului Nokian ja Nokia Siemens Networks palveluksessa erilaisissa viestinnän tehtävissä.

– Parhaat kannukseni olen kerännyt ehdottomasti työkokemuksen kautta.

Haukiputaalla miehensä ja kahden tyttärensä kanssa asuva Okkonen siirtyi korkeakoulumaailmaan vuonna 2010, kun hänet valittiin vetämään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan viestintää sekä hankeviestintää Kemi-Tornion ammattikorkeakouluun. Okkonen aloitti Lapin ammattikorkeakoulun viestintäpäällikkönä vuoden 2013 lopussa, ja hän vastasi korkeakoulujen yhdistymisvaiheen muutosviestinnästä.

Sittemmin Okkonen on osallistunut tiiviisti Lapin korkeakoulukonsernin kehittämiseen sekä viestinnässä että LUC 2020 -kehittämishojelman valmisteluryhmän jäsenenä. Lapin korkeakoulukonsernin viestintäpäällikkönä hän aloitti tammikuussa. Nykyisessä tehtävässään hän hoitaa yhdistettynä Lapin AMKin ja Lapin yliopiston viestintäpäällikön tehtäviä.

– Kehittämishojelmaan liittyen valmistelen projektia, jonka tavoitteena on saada Lapin AMKin ja Lapin yliopiston viestintään ja markkinointiin liittyvät palvelut ja toiminnot tuotettavaksi yhdestä organisaatiosta vuoden 2020 alusta lähtien. Projekti on vasta käynnistymässä, joten yhdistymisen konkreettiset askeleet, toimenpiteet tai tuleva organisoituminen eivät ole vielä selvillä. Jo tällä hetkellä teemme paljon yhteistyötä erityisesti markkinoinnissa ja opiskelijarekrytoinnissa.

Toimintojen yhdistämisessä on omat haasteensa. Kahden itsenäisen korkeakoulun asioista viestitään pääosin kummankin omista lähtökohdista, markkinoidaan kahden korkeakoulun koulutuksia ja rekrytoidaan osajia kahden työnantajan palvelukseen. Mahdollisista synergiaeduista huolimatta yhdistäminen ei aina tarkoita resurssien vapautumista.

– Yhdistämisen etuna on se, että korkeakoulujen viestinnän ja markkinoinnin ammattilaisten asiantuntemus saadaan molempien organisaatioiden käyttöön. Suurempi tiimi mahdollistaa erikoistumisen ja osaamisen syventämisen.

TEA KOSKELA

GEOTEKNIikka VOISI HIDASTAA MERENPINNAN NOUSUA

Napa-alueiden jäätiköiden sulamista ja merenpinnan nousua voidaan hidastaa geotekniikan avulla, ehdottaa kansainvälinen tutkimusryhmä. Ryhmään kuuluvat John C. Moore ja Rupert Gladstone Lapin yliopiston Arktisesta keskuksista.

Tutkijoiden mukaan useimmat suuret rannikkokaupungit joutuvat kohtaamaan yli metrin nykyistä korkeamman merenpinnan vuoteen 2100 mennessä. Geotekniikka voisi tuoda muutaman vuosisadan lisäaikaa rannikoiden suojelemiseen.

– Vain muutamat erittäin nopeasti virtaavat jäätiköt Grönlannissa ja Eteläman-

tereella kuljettavat suuren osan jäätiköistä mereen, jossa ne sulaessaan nostavat merenpinnan tasoa. Jäätiköiden vakauttaminen on houkuttelevampi kohde kuin suojavallien rakentaminen maailman rannikoille, kertoo John Moore, joka on Lapin yliopiston Arktisen keskuksen tutkimusprofessori ja Pekingin yliopiston johtava tutkija.

Jäätiköiden sulamista voitaisiin hidastaa kolmella tavalla: Lämpimän meriveden pääsy jäähylljen alle voitaisiin estää penkereillä, ja jäähylljyä voisi tukea rakentamalla mereen keinotekoisia saaria. Lisäksi

jäätiköiden virtaamista voisi hidastaa kuivaamalla pohjakallion.

Mahdollisten riskien selvittäminen vaatii huolellista kenttätöitä ja tietokonemallinnusta. Tutkijoiden mielestä suurin riski kuitenkin on, ettei tehdä mitään tai että toimenpiteet eivät estä jäätiköiden sulamista.

Jäätiköiden vakauttaminen geotekniikan keinoin ei vähennä kasvihuonekaasujen aiheuttamaa ilmaston lämpenemistä. Jäätiköiden kohtalo riippuu viime kädessä siitä, kuinka nopeasti päästöt vähenevät.

luovat

Taiteellista toimintaa
Lapin yliopistossa

Lapsuuden loppu -yhtyeen Seppo Kuivakari (laulu), Jaakko Palviainen (basso) ja Esa Liukkonen (rummut & piano).

TÄMÄN YÖN ON TÄÄ KYLÄ MEIDÄN

Maaliskuussa julkaistiin levy, jolla on suomalaisen punkin ensimmäisen aallon pimennossa eläneitä kappaleita. Kokoelmalla on mukana myös ylitorniolainen Lapsuuden loppu -yhtye kappaleellaan *Tämän yön on tää kylä meidän*. Singlestä otettiin aikoinaan parinsadan kappaleen painos.

Yhtyeen laulaja Seppo Kuivakari työskentelee taide- ja viestintäaineiden lehtorina taiteiden tiedekunnassa.

– Olennaista on ymmärtää historiallinen konteksti, jossa levyllä mukana olleet kappaleet ovat syntyneet. Kappaleet ovat tietyllä tavalla aikansa lapsia, ja sikäli kun niitä haluaa ymmärtää, on syytä perehtyä tuon aikakauden ajattelutapoihin ja kulttuuriin muotoihin, Kuivakari kertoo.

Levyn mukana tulee informatiivinen vihkonen, joka esittelee biisien taustalla olevien bändien tarinat. Syksyllä 1979 perustettu Lapsuuden loppu hajosi loppuvuodesta 1981. Kuivakari ei jatkanut musiikin parissa yhtyeen hajottua, vaan hän viehättyi enemmän kirjallisesta ilmaisusta.

JOHAN-EERIK KUKKO

Svart Records: *Veritahroja – Suomi-punkin salatut sävelet 1979–1983*

arktis

Tieteestä yli rajojen

NÄE NÄKYMÄTTÖMÄT REVONTULET!

Kierrätin Arktikumin tiedekeskuksessa vieraita, jotka yrittävät myydä Lapin kesää matkailijoille. Yötön yö on kuulemma jo tehokkaasti markkinoitu, nyt pitäisi keksiä jotakin uutta.

Ehdotin näkymättömiä revontulia. Pohjantulet leiskuvat taivaalla myös kesäisin, vaikka niitä ei ihmissilmin erotakaan, kiitos kesäyön auringon. Matkailijoilla ei siis olisi paineita nähdä revontulia. Voisi rauhassa tulistella ja uskoa, että kyllä ne tuolla jossain ovat, tälläkin hetkellä.

On vain yksi ongelma – tai oikeastaan miljoona. Harva arvostaa inisevien ja verta imevien kavereiden seura. Vai voisikohan sääsketkin valjastaa Lapin matkailun vetureiksi? Työkaveri ehdotti rehellistä mainoslauseetta: *Lapland – never alone.*

MARJO LAUKKANEN

kirste

TAPIO SEPPÄLÄ

SAAVUTETTAVUUTTA SÁPMIFLIXILLÄ

Elokuvien ja sarjojen katseleminen suoratoistopalveluista on suorastaan nauttavan helppoa. Mikä määrä elokuvia ja ohjelmia on parin painaluksen takana, ja kaiken lisäksi tarjonta on hyvää ja monipuolista. Elokuva-ala ja televisiokanavat tietävät, että katsomiskäyttytymisessä on tapahtunut muutos ja katsojat haluavat itse valita, mitä katsovat.

Helppous loppuu, jos yrittää löytää saamelaisia elokuvia näistä palveluista. Saamelaiselokuva on harpannut valtavia kehitysaskelia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Olemme kaukana ajasta, kun valtakuntien yleisradiot rahoittivat yhden saamelaisen televisiodokumentin vuodessa. Nyt lajityyppien skaala on animaatioista kokeelliseen lyhytelokuvaan, lastenanimatioiden dubbauksesta saamelaiseen kokoillan elokuvaan. Eikä ole kyse vain tuotantojen määrän lisääntymisestä, vaan saamelaiselokuvan laatu kilpailee jo kansainvälisillä areenoilla. Mutta vieläkin elokuvia ei esitetä kuin kertonäytöksinä elokuvafestivaaleilla ja Ylellä saamelaisten kansallispäivänä.

Alkuperäiskansojen elokuvafestivaali Skábmagovat on vastannut jo kahdenkymmenen vuoden ajan kansan nälkään nähdä saamelaisten ja muiden alkuperäiskansojen elokuvia. Festivaalin suosio ja kävijämäärät ovat nousseet vuosi vuodelta. Festivaalin esitykset ovat kuitenkin ainutkertaisia. Elokuvat eivät ole tavallisessa elokuvateatterilevityksessä, niitä ei ole julkaistu dvd:llä eikä niitä voi katsoa netissä.

Vasta julkaistu Sápmiflix-suoratoistopalvelu pyrkii lisäämään saamelaiselokuvien saavutettavuutta. Palveluun on kerätty muutama kymmenen saamelaiselokuvaa, jotka ovat ilmaiseksi katsottavissa. Jatkossa haluamme katsoa palvelun kautta niin vanhoja saamelaiselokuvan klassikoita kuin myös uudempaa tuotantoa. Haluamme saavuttaa elokuvamme yhtä helposti kuin muutkin, ja haluamme, että saamelaisella elokuvalla on sama arvo kuin muillakin. Uskomme ja tiedämme, että elokuvia haluavat katsoa myös muut kuin saamelaiset.

ANNE KIRSTE AIKIO
Skábmagovat-festivaalin johtaja

hattara

Yliopiston kummitus rakastaa lentämistä ajoissa ja paikoissa.

Ne ovat rakentaneet lammen rantaan uuden talon. Se on hieno, se on uusi lempi-paikkani. Siellä on väkeä illallakin. Minulla on seuraa läpi vuorokauden! Istun ja kuuntelen kun ne puhuvat, suomeksi ja englanniksi ja kiinaksi ja espanjaksi ja monella muulla kielellä. Minä rupattelen iloisesti mukana.

Ne eivät kuule minua, mutta se ei haittaa. Osaan jo monta sanaa kiinaa.

Mikä parasta, minulle on tehty uuteen taloon oma liukumäki. Se roikkuu korkealla katossa ja kiiltelee ihanasti kevättalven auringon valossa. Kevät, lempivuodenaikani!

Lennähdän katonrajaan, hyppään kauniisti hohtelevan liukumäkeni päälle, otan kunnon vauhdit ja laskeudun pehmeästi lähinnä istuvan opiskelijan perunamuussilautaselle. Joudun äkkiä hyppäämään sivuun, etten jää haarukan alle. Olisi kamalaa joutua ihanasta kevätvalosta pimeään mahaan.

Lennähdän taas kattoon ja huomaan, että salin nurkassa nuori mies soittaa pianoa. Sukellan alas, hyppelen koskettimilla ja asetun sitten hänen tukkaansa kuuntelemaan. Musiikki tuudittaa minut unen rajamaille, mutta vielä ei ole päikkäriaika.

Vanhalle puolelle johtavalla käytävällä toinen nuori mies soittaa kitaraa, hyppään e-kielen päälle ja jalkapohjia kutittaa ihanasti. Nauran ääneen. Voisin jäädä tähän koko iltapäiväksi.

Uuden talon saleilla on hassut nimet. Esko ja Asko! Heidät minä tunnen. Sitten on vielä Mauri! Yhden Maurin muistan, mutta hän oli nuori silloin, kun nukahdin pitkään uneeni.

Mauri-salissa alkaa aina mukavasti ramaista. Menen sinne illalla, kun ne katsovat elokuvia. Joskus elokuva on aika tylsä, siinä näkyy vain tekstiä. Kai-kissa elokuvissa ohjaajana on joku Power Point. Silloin on hyvä ottaa pienet torkut, puheen soljuessa pehmeänä ympärilläni. On niin hyvä olla täällä!

PÄLVI RANTALA

arviot

levy

Lapin kamariorkesteri johtajanaan John Storgårds. Gabriel Suovanen, baritoni. Christoffer Sundqvist, klarinetti:

LARS KARLSSON: Seven Songs & Clarinet Concerto

BIS Records AB, 2017

Levyllinen Karlssonia alkaa kertakuulemalla puuduttaa. Säveltäjän tyyli lieenee yhdistelmä klassismia, ekspressionismia ja modernismia olematta kuitenkaan oikein selvästi mitään. Asetelma voisi olla mielenkiintoinenkin, nyt kuitenkin enemmän hämmentävä. Orkesteri soittaa mallikkaasti, mutta on miksattu kliiniseksi ja paikoin kauas taustalle. Niinpä orkesteri jää lähinnä säestäjän rooliin. Gabriel Suovanen ei tavoita laulusarjan tulkinnallaan Pär Lagerkvistin runojen herkkää tunnelmaa, vaan päätty paasaamaan maneerisesti. Klarinettkonsertto pelastaa levyn kuuntelemisen arvoiseksi. Herkät soolot ja rymisevä loppu jättävät energisoituneen olon.

MIKKO VEHKAPERÄ

kirja

Eero Yrjö-Koskinen (toim.)

ARKTINEN MURROS – Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen käyttö pohjoisilla napa-alueilla

Into Kustannus, 2017

Ilmastonmuutoksen vaikutuksiin sopeutumisen paikallisesti on tärkeää. Toisaalta uusiutuvaan energiaan siirtyminen vaatii maailmanlaajuisesti kaivannaistalouden lisäämistä dramaattisesti. Tämä ristiriita puhuttaa artikkelikokoelmassa, jossa ääneen pääsevät poliitikot ja tutkijat. Kirjan pääviesti on, että globaali uhka ja sen seuraukset eivät ole paikallisesti ratkaistavissa, vaan tarvitaan vahvaa kansainvälistä yhteistyötä arktisen alueen haasteiden ratkaisemisessa. Myös Euroopan unionin tulisi vahvistaa arktista politiikkaansa, eikä vähiten Euroopan ainoan alkuperäiskansan, saamelaisen, oikeuksien suojaamiseksi.

SUSANNA PIRNES

Kuinka älykäs on tulevaisuutemme?

”Palveleeko ihminen tulevaisuudessa itse itseään?”

ANNA MUOTKA

Tekoälyn lähtökohtana on aina ollut se, mitä ihminen osaa ja mitä ihmisen kohdalla pidetään älykkäänä toimintana. Nykyään älykkäät järjestelmät ymmärtävät ihmisten lailla kuvia, luonnollista kieltä ja muuta ei-strukturoitua dataa. Ne pystyvät perustelemaan ymmärtämisen taustalla olevia konsepteja, muodostamaan hypoteeseja ja tekemään johtopäätöksiä sekä louhimaan suuresta datamassasta ideoita. Älykkäillä järjestelmillä on kyvykyys nähdä, puhua ja kuulla eli ne voivat toimia kanssamme vuorovaikutuksessa meille ihmiselle luonnollisella tavalla. Tekoälyn kehittäjien viime vuosien oivallus on ollut saada tietokoneen ohjelmistot oppimaan itsenäisesti vähän samaan tapaan kuin ihminen oppii eli yrityksen ja erehdytyksen sekä ympäristöstä tulevien palauteiden kautta.

IBM:n supertietokone päihitti shakinmaailmanmestari Garri Kasparovin jo 20 vuotta sitten, mutta silloin koneeseen oli ohjelmoitu valtava kirjasto siirtoja. Viime vuoden lopussa Googlen DeepMindin AlphaZero-tekoälylle kerrottiin pelkästään shakkipelin säännöt, ja neljässä tunnissa se oli oppinut aiheesta kaiken mahdollisen pelaamalla vain itseään vastaan. Tekoäly kehitti samalla aivan uudenlaisia pelistrategioita, joita shakin suurmestarit nyt tutkivat. Sen pelaamissa peleissä on nähtävissä syvyyttä, johon ihmiset tai muut tietokoneet eivät ole vielä päässeet.

Elinkeinoministeri Mika Lintilän johtaman tekoälytyöryhmä tavoitteena on tehdä Suomesta tekoälyn soveltamisen kärkimaa. Tekoäly tulee muovaamaan myös Lapin tulevaisuutta. Millainen on sen vaikutus työ- ja elinkeinoelämää seuraavien vuosikymmenien aikana? Kirjoitan tätä pääkirjoitusta Pariisissa, jossa Burger Kingin tilaukset vastaanottaa jono tietokoneita. Ruumiillisen työn tekevät työntekijät, jotka pakkaavat ostokset paperipusseihin tekoälyn antamassa järjestyksessä – mutta kuinka kauan. Palveleeko ihminen tulevaisuudessa itse itseään? Mistä ja miten työ- ja elinkeinoelämän arvo muodostuu?

Tekoälyn kehittämisessä pyritään inhimillisten kykyjen – kuten päättelyn, ongelmaratkaisun ja puhutun ja kirjoitun kielenkäytön – ohjelmoimiseen tietokoneille. Kun tutkijoiden ymmärrys kieleen liittyvistä oppimisprosesseista kehittyy, he voivat toimia koneiden oppimisen asiantuntevina ohjaajina ja valvojina. Sanoilla ei voi kuitenkaan korvata ihmisälyä, joka sisältää kielellisen ymmärryksen lisäksi myös kokemuksen maailmasta kaikkine hienovaraisine yksityiskohtineen. Yksitoistavuotiaan Akselin sanoin ”Tekoälyllä ei ole tunteita, se voi laukoa surulliselle ihmiselle vitsin”.

Yksi vuosi, **monta Lappia**

Millaista Lapissa on vuonna 2050?
Ketä täällä asuu ja miten arkemme sujuu?

TEKSTI MARJO LAUKKANEN | KUVAT ANNA MUOTKA | KUVITUKSET SIIRI HIRSLAHO

Torikojuilla käy kuhina, kun vastapoismitut hillat vaihtavat omistajiaan. Kävelykadun terassilta saa etsimällä etsiä istumapaikkaa, eikä hiekkarannallakaan tarvitse loikoilla yksin. Lapset pulikoivat lämpimässä joessa ja kiljahtelevat veden roiskuessa silmiin. Jätkänkynntilän sillalla ranskalaiset turistit pyyhkivät hieää otsaltaan ennen kuin alkavat nousta Ounasvaaralle.

Ihan mahdollista, varmaan. Vai onko reilun 30 vuoden kuluttua torikojuja, kävelykatuja, uimarantaa, rakentamatonta Ounasvaaraa? Onko hilloja, hellettä ja kiljahtelevia lapsia?

Kolmessa vuosikymmenessä moni asia voi muuttua. Toisaalta jos kurkistamme saman verran ajassa taaksepäin, moni asia on myös pysynyt samana. Ei siis välttämättä kannata maalailla lähitulevaisuuteemme lentäviä autoja tai maailmanlopun maisemia.

Vuoteen 2050 mennessä on ennustettu tapahtuvan muun muassa seuraavaa: Ihminen on käynyt Marsissa, ja maapallon merissä on enemmän muovia kuin kalaa. Suklaan tuotanto on loppumassa. Ihmisiä on 9,8 miljardia, ja energian tarve on tuplaantunut. Vessanpönttö arvioi kakastasi, kuinka terve olet.

Entäpä Lapin tulevaisuus? Miltä se näyttää? Aluetutkija Timo Aron mukaan tulevaisuuteemme täällä vaikuttavat voimakkaasti juuri maailmanlaajuiset kehityskulut, kuten globalisaatio, ilmastomuutos, muutto- liikkeet, langaton tiedonsiirto ja keskinäisriippuvuuden lisääntyminen.

– Kaikki on entistä enemmän sidoksissa toisiinsa, niin ihmiset kuin alueetkin.

Samalla kun riippuvuutemme toisista lisääntyy, myös alueelliset erot ja kahtiajaot kasvavat. Aro puhuu positiivisesta imusta ja negatiivisten vaikutusten noidankehästä. Nämä vastakkaiset kehityssuunnat määrittävät hänen mukaansa myös Lapin tulevaisuutta.

– Lappi on osittain vahvan kasvun piirissä, ja osittain kehitys on päinvastaista.

Parhaillaan positiivisessa imussa ovat Tunturi- ja Pohjois-Lappi, joissa kasvu on ollut

ennakoitua suurempaa. Siinä missä Rovaniemen kaltaisten kaupunkien odotetaan pärjäävän, pienempien ja syrjäisempien kuntien kohdalla odotukset ovat päinvastaisia. Aro on yllättynyt Kittilän, Inarin, Sodankylän, Kolarin ja Enontekiön kasvusta, joka on hänen mukaansa paljolti matkailualaan ja kaivosteollisuuteen panostamisen ansiota.

– Uskon, että nämä alueet pystyvät myös säilyttämään positiivisen kasvun kierteen.

Aro muistuttaa, ettei kannata tuijottaa vain muuttovoitosta tai -tappiosta kertovia prosentteja.

– Koska Lapissa kunnat ovat väkiluvultaan pieniä, pienetkin määrälliset muutokset nostavat tai laskevat asukaslukua suhteellisesti paljon.

Alueiden tilanne voi muuttua nopeasti, jos esimerkiksi pitkään keskusteluissa ollut Jäämeren rata päätetään rakentaa. Liikenneministeriö ilmoitti maaliskuussa, että jos junarata rakennetaan, se tulisi välille Rovaniemi–Kirkkonie mi. Toteutuessaan rata jakaisi alueita ja elinkeinoja niin voittajiin kuin häviäjiin. Julkisuudessa suunnitelmaa ovatkin vastustaneet muun muassa monet saamelaiset ja poronhoitajat.

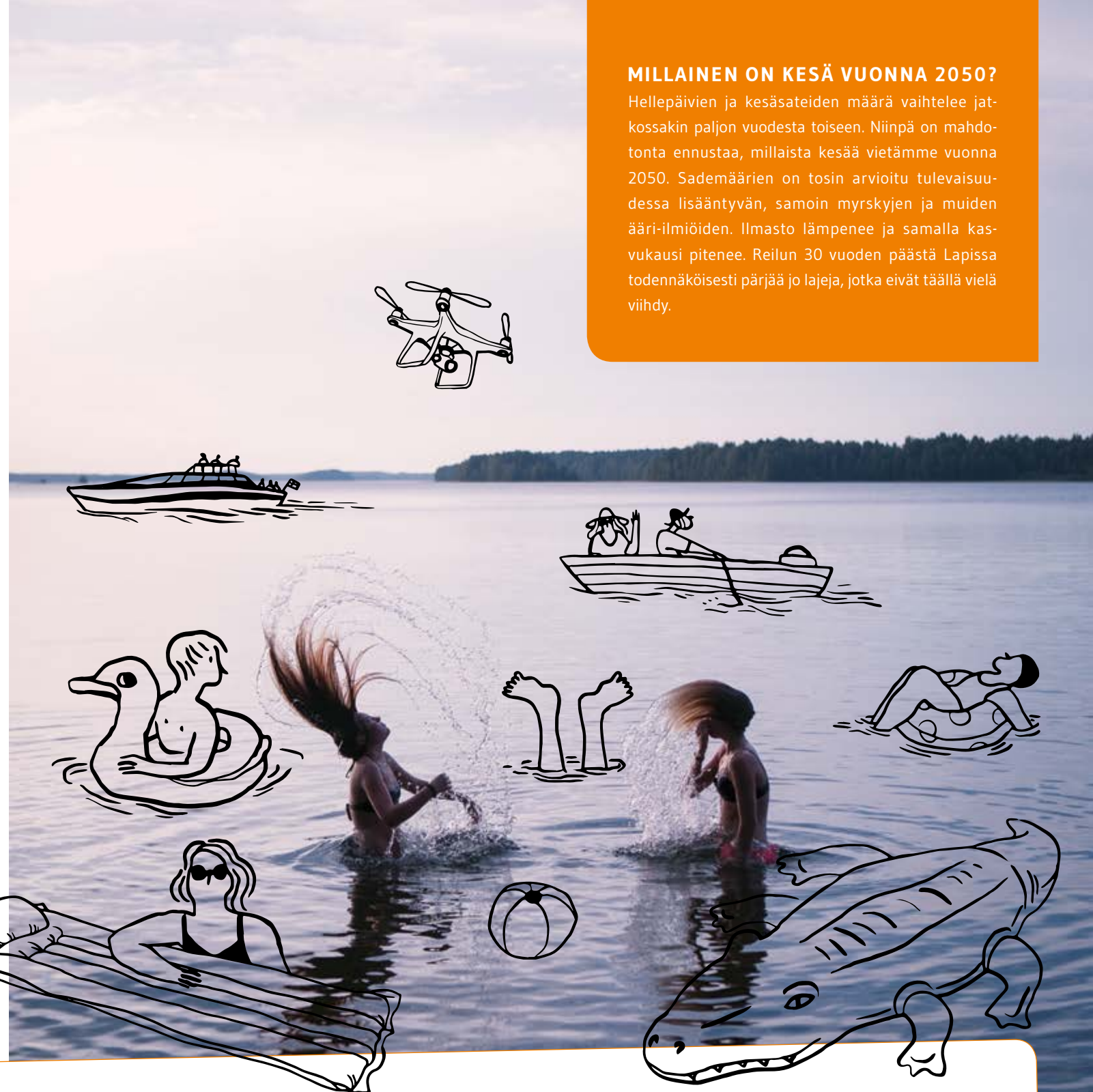
Kuinka paljon meitä onkaan?

On aamuyö, mutta Kittilän kylänraitilla suhahtelee autoja tasaiseen tahtiin. Toiset palaavat yövuorosta kotiin, toiset ovat vasta juoneet aamumumppinsa ja ovat matkalla töihin. Puutalon olohuoneessa isä hyssyttelee vauvaa ja selailee silmät kiinni uutisia. Juuri remontoitussa hyvinvointikeskuksessa vanhus halaa lapinkoiraa, melkein kuin oikeaa.

GALLUP: MILLAINEN ON LAPPI VUONNA 2050?

”Lapin väestö on keskittynyt taajamiin, joiden tärkein tulonlähde on matkailu. Tunturikeskukset vetävät ihmisiä eri puolilta maailmaa, ja osa niistä erikoistuu hiljaisuuteen ja luontomatkailuun, osa juhlintaan ja osa aktiiviseen liikuntaan. Lapissa asuu nykyistä enemmän ulkomaalaistaustaista väestöä, jota tänne houkuttelee erityisesti turvallinen ja puhdas elinympäristö.”

Saara Koikkalainen, yliopistotutkija, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

MILLAINEN ON KESÄ VUONNA 2050?

Hellepäivien ja kesäsateiden määrä vaihtelee jatkossakin paljon vuodesta toiseen. Niinpä on mahdollista ennustaa, millaista kesää vietämme vuonna 2050. Sademäärien on tosin arvioitu tulevaisuudessa lisääntyvän, samoin myrskyjen ja muiden ääri-ilmiöiden. Ilmasto lämpenee ja samalla kasvukausi pitenee. Reilun 30 vuoden päästä Lapissa todennäköisesti pärjää jo lajeja, jotka eivät täällä vielä viihdy.

”Lappi on ainoa paikka Euroopassa, jossa vedet ovat juomakelpoisia, ilma on raikasta ja metsät ovat koskemattomia. Tämä kaikki on seurausta siitä, että vuonna 2020 Suomessa päätettiin panostaa aidosti puhtaaseen luontoon kaivosten ja saastuttavan teollisuuden sijasta.”

Liisa Holmberg, elokuvakonsulentti

”Lappilainen koulu on kaksijakoinen. Fyysisessä koulussa kasvatetaan yhteisöllisyyteen, opitaan paikallisten erityispiirteiden kautta ja huolehditaan oppimisen ohjauksesta sekä yhteisökasvatuksesta. Virtuaalinen koulu ylittää oppiaineiden, koulujen ja valtioiden rajat. Virtuaalisessa koulussa opiskellaan sekä omien yksilöllisten tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti että osana yhteisiä digitaalisia oppimisprojekteja.”

Heikki Ervast, rehtori, Lapin yliopiston harjoittelukoulu

GALLUP: MILLAINEN ON LAPPI VUONNA 2050?

”Ilmastonmuutoksen vaikutukset kytkeytyvät vahvasti yhteiskunnalliseen kehitykseen. Ilman lämpötila, tuulisuus, sateisuus sekä jään ja lumen määrä vaihtelevat jatkossakin suuresti. Porotalouden haasteina ovat kilpaileva maankäyttö ja ilmastonmuutos. Ilmaston lämpeneminen mahdollistane metsien kasvun uusilla alueilla, ja viljelykasvivalikoima muuttuu. Kaivostoimintaan vaikuttavat globaali raaka-aineiden kysyntä sekä metallien hintakehitys. Ilmastonmuutos voi vaikuttaa kaivostoiminnalle tärkeiden toimitusketjujen varmuuteen sekä energiahuoltovarmuuteen.”

Monica Tennberg, tutkimusprofessori, Arktinen keskus

Aiheesta lisää: *Barentsin alue muuttuu – miten Suomi sopeutuu?* 2017

”2020-luvulla tehty päätös panostaa biohakkeintaan ja ennaltaehkäisevään terveydenhoitoon perustuviin palveluihin ja ratkaisuihin on maksanut itsensä takaisin moninkertaisesti. Puhtaasta ilmasta, luonnosta, paikallisesta superfoodista ja hiljaisuudesta nauttimisen lisäksi Lappiin tullaan ihmettelemään hyvinvoivaa väestöä. Biohakkeointi myös työllistää alueen asukkaita.”

Pirita Jokikäärre, projektipäällikkö, Ennakoinnin pohjoinen yhteistyö -hanke, Lapin liitto

Väestökehitykseen vaikuttavat kolme muuttujaa: syntyvyys, kuolleisuus ja muuttoliike. Suomessa syntyvyys on vähentynyt niin paljon, että toissa vuonna kuolleisuus ylitti syntyvyyden. Maamme väkiluku kasvaakin tällä hetkellä vain maahanmuuton ansiosta.

Juuri muuttoliike on väestökehityksen muuttujista vaikeimmin ennakoitavissa. Lapissa tämän osoitti turvapaikanhakijoiden yllättävä kasvu 2014–2015. Vaikka kohu oli suurta, määrät olivat pieniä. Vuonna 2016 Lapissa asui noin 4 000 ulkomaan kansalaista.

Aro ei usko, että Lapin asukasmäärä kasvaisi tulevaisuudessakaan rajusti pakolaisvirtojen takia. Pakolaiset ovat todennäköisesti kotoisin alueilta, joissa ilmasto ja luonto ovat täysin erilaisia kuin täällä – niinpä heistä valtaosa hakeutunee mieluummin Etelä- kuin Pohjois-Suomeen.

Lapin väkiluvun ei ylipäätään odoteta kasvavan tai vähenevän rajusti lähitulevaisuudessa. Tilastokeskuksen muutama vuosi sitten tekemän arvion mukaan Lapin väkiluku olisi vuonna 2040 suunnilleen sama kuin se on nytkin, noin 180 000. Samaan aikaan

koko maan väkiluvun ennakoidaan kasvavan.

Tilastokeskus arvioi, että siinä missä vaikkapa Kittilän asukasluku jatkaa kasvuaan, Itä-Lappi kärsii jatkossakin väen vähenemisestä. Aron mukaan myös Kemi-Tornion tilanne näyttää haastavalta, kun teollisuuden murros jatkuu.

Väkiluvun suhteen on toki toisenlaisiakin arvioita – tai toiveita. Lapin maakuntastrategiassa asukasluvuksi tavoitellaan 198 000 asukasta vuoteen 2040 mennessä. Vieläkin suurempaa kasvua maalaillaan Lapin liiton vetämässä hankkeessa, jossa tulevaisuutta hahmotetaan eri skenaarioiden kautta. Yhdessä niistä esitetään, että Lapissa voisi olla tuolloin 250 000–300 000 asukasta. Aro suhtautuu siihen epäileväisesti.

– Nykyiseen verrattuna määrä kuulostaa epärealistiselta.

PALUU TULEVAISUUTEEN

Väkiluku pienenee, väestö harmaantuu ja naisistuu. Työvoima vähenee ja vanhenee. Näin tulevaisuutta ennakoitiin Lapin seutukaavaliiton vuonna 1991 julkaisemassa visiossa, jossa katsottiin vuoteen 2030 asti.

Monessa kohtaa arvio on ollut oikeansuuntainen, mutta asukkaiden sukupuolta koskeva kohta ei ainkaan vielä pidä paikkansa. Toissa vuonna Lapissa asui hieman yli 90 000 miestä ja hieman alle 90 000 naista. Oletus naisistumisesta perustuu pohjoisen kaupungistumiseen – kaupungit ovat naisvoittoisia, syrjäseudut miesvoittoisia – ja naisten pidempään elinikään.

Väkiluvun suhteen odotukset vaihtelivat eri skenaarioissa 115 000:sta 190 000:een. Nykyisen arvion mukaan tilanne on tältä osin hyvä: olemme lähempänä ennusteiden ylä- kuin alarajaa.

Vuonna 1991 julkaistun vision mukaan Lappiin tulijoiden määrä ehtyy, jos heitä ei houkutella tänne tietoisesti ja aktiivisesti. Samaan uskotaan yhä.

Aro ei usko, että luku perustuisi realistisille laskelmille, vaan sen tarkoitus on luoda yhteistä uskoa maakunnan tulevaisuuteen. Maakuntastrategiassakin tavoiteltava maltillisempi kasvu vaatisi elinkeinoelämän voimakasta kasvua ja positiivista muuttoliikettä ulkomaita myöten.

Mikä sitten voisi romahduttaa elämän Lapissa? Käytännössä siihen vaadittaisiin katastrofi, esimerkiksi iso ympäristövahinko tai globaali konflikti, joka ulottuisi tänne asti. Aron mukaan Lapin tulevaisuuden ratkaisevat ne tekijät, jotka tekevät alueesta – ja ylipäätään Suomesta – houkuttelevan ja erottuvan.

”Matkailu on päätoimiala, jota hallinnoidaan kyläkäräjien yhteistyöneuvostossa, joka muodostettiin keskenjäänyttä maakunta- ja soteuudistusta seuranneen Hajautettu hallinto -projektin tuloksena. Kiinalaisyhtiö suunnittelee Solkin kaivoksen avaamista. Lapin liitto hakee lupaa rakentaa Vuotoksen alueelle Kemihaaran pyhä vesi -luonnonvesivaraston. Saamelaiden itsehallintoa pyritään vahvistamaan tarkistamalla lakia saamelaiskäräjistä niin, että kaikki suomalaiset voivat äänestää saamelaiskäräjävalleissa. Tutkimusyliopistoksi tähtäävä Lapin yliopisto panostaa matkailututkimukseen organisoimalla sen uudelleen, ja sosiologian oppiaineen lakkauttamisesta huhutaan.”

Jarno Valkonen, professori, pohjoisten yhteiskuntien muutos, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

– Hiljaisuus, turvallisuus, puhtaus, toimivuus, luotettavuus. Uskon, että niiden merkitys kasvaa koko ajan suuremmaksi. Ratkaisevaa on, miten pystymme pitämään niistä kiinni. Esimerkiksi matkailun moninkertainen kasvu saattaisi heikentää niitä.

Hologrammina leiskuvat pohjantulet

Kotitalon portailla poronhoitaja seuraa katsellaan droonia, joka lentää kohti tunturia. Onhan tokalla kaikki hyvin? Kosmetologi hieroo pyörivin liikkein tyrniöjyä asiakkaan kasvoille luomahoitoihin erikoistuneella terveysklinikalla. Tulkaa jo, hoputtaa virolainen matkaopas poukkoilevaa joukkoa Inarijärven jäällä. Opas osoittaa taivaalle, jossa revontulet aloittavat jokailtaisen tanssinsa sovitulla kellonlyömällä. Kuinka upea näky!

Ovatkohan hologrammit sittenkään vielä yleisessä käytössä? Vai heijastetaanko revontulet taivaalle tavalla, jota emme osaa vielä kuvitellakaan? Ammattien kuvailu on vaikeaa. Jospa poronhoitaja ja kosmetologi ovatkin yksi ja sama henkilö?

Tulevaisuudessa ammattien odotetaan pirstaloituvan ja sekoittuvan entisestään. Työt vaativat laaja-alaista osaamista joko erikoistumisen sijaan tai sen rinnalla. Samaa aikaan työelämää mullistaa tekninen kehitys. 30 vuotta sitten tavallisissa toimistoissa ei ollut kännyköitä – ehkä 30 vuoden kuluttua tilalla on jo jopa kin muuta.

Tulevaisuuden visioissa lappilaisten työllistäjiä yhdistävät luonto ja luonnonvarat, olipa kyseessä luonnon tuoteala, terveyspalvelut, biotalous, kulttuuriala, matkailu, muotoilu tai kaivosteollisuus. Visioissa uskotaan vahvasti myös siihen, että arktisen osaamisen kysyntä kasvaa.

GALLUP: MILLAINEN ON LAPPI VUONNA 2050?

”Täytän 92. Elän Inarijärven rannalla talossa, jonka rakensimme 40 vuotta sitten vapaa-aikaa varten. Teen töitä – Lappi arvostaa seniorien periksimattomuutta ja kokemusta. Inari on hiljaisuuden luksusmatkailukohde, jossa luonto ymmärrettiin nähdä tärkeämmäksi kuin massamatkailu. Lappi toivottaa eri alojen asiantuntijat tervetulleeksi yhteen maailman parhaista digitaalisista keskittymistä ja tarjoaa heille elämisen laatua. Ilmastopakolaisten virtojen suhteen olemme yhä ymmällämme. Kaikkea emme vielä osaa.

Päivi Tahkokallio, toimitusjohtaja, Tahkokallio Design+

”Ekologinen arvonmuodostus on vahvistunut. Ihmisen toiminta ja elinkeinot perustuvat viimeinkin kestäväns sosiaalisen, kulttuurisen ja luonnonympäristökehityksen huomiointiin. Hitaus, hiljaisuus ja hi-tech ovat valtteja. Ilmastomuutos, kaupungistuminen ja kansainvaellukset ovat pakottaneet etsimään vaihtoehtoisia ja kestäviä ratkaisuja koko arktisen alueen näkökulmasta. Taiteella ja muotoilulla on keskeinen rooli. Lappi on globaalisti houkutteleva edelläkävijä, mutta osataanko sen ekosysteemipalveluita arvostaa ja hyödyntää riittävän kestävästi?”

Mirja Hiltunen, kuvataidekasvatuksen professori, taiteiden tiedekunta

”Puhe tekoälystä on voimistunut ja konkretisoitunut laitteiksi ja ratkaisuiksi. Tämä viimeistään on saanut ihmisetkin tajuamaan älyn ylivalan irvokkuuden. Länsimainen yhteisö on sosiaalistettu arvostamaan ’älyä’ ja paikantamaan se ihmiseen. Mitä tämä ’älykäs’ ihmisolento on saanut aikaan? Maapallon tuhon. Nostamalla itsensä muiden lajien ja eliöiden yläpuolelle – luomakunnan herraksi – ihminen on torpedoinut elinmahdollisuudet itseltään ja muilta maapallon asukeilta. Muovittanut meret ja veret, saastuttanut ulko- ja sisäilman, täyttänyt kadut ja kodit väkivallalla. Tätäkö ’älyä’ nyt tarvittaisiin lisää? Sekö on tarpeen siirtää koneisiin? Vuonna 2050 on käynnissä – toivottavasti ja vihdoinkin – älyn uudelleenajattelu. Jos maailma älyä tarvitsee, niin älymalli on haettava muista lajeista ja eliöistä, niistä jotka osaavat olla ja elää rinnakkain. Mitä se tarkoittaisi Lapissa? Esimerkiksi kivien viisauden tunnistamista?”

Anu Valtonen, kulttuuritalouden professori, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Teknologia mahdollistaa jo nyt monen asiantuntija-työn tekemisen riippumatta ajasta ja paikasta. Silti etä-työn määrä ei ole – ainakaan vielä – nokittanut paikkaan sidottua työtä. Matkailu on palveluala, joka vaatii jatkossakin työntekijöitä paikan päälle. Samalla lappilaisen työvoiman ennakoitaan vähenevän ja vanhenevan.

– Todennäköisesti Lappi joutuu tukeutumaan entistä enemmän ulkomailta tulevaan työvoimaan, Aro sanoo.

Sesonkiluonteisilla ja maailmantalouden suhdanteista riippuvaisilla aloilla työvoima voi olla hyvinkin liikkuvaisista, väliaikaista ja keskittynyttä tietyille alueille. Tällöin työntekijöitä voi olla vaikea saada sitoutumaan ja kotiutumaan pysyvästi Lappiin.

Yhdestä kehityskulusta Aro on varma: alueellinen eriytyminen ja polarisoituminen määrittävät tulevaisuuttamme. Oikeastaan on edes hullua puhua Lapista yhtenäisenä alueena, jolla olisi yhteinen tulevaisuus.

– On monenlaisia Lappeja, joissa todellisuus kulkee hyvinkin eri suuntiin. ●

Opiskelija, missä olet vuonna 2050?

TEKSTI MARIA PALDANIUS | KUVAT ANNA MUOTKA

Olen 57-vuotias feministi, vaimoni vaimo, lasteni äiti, lastenlasteni mummo ja kulttuurikaaputäti. Teen kanta-aottavaa taidetta, käyn mielenosoituksissa ja sivistan itseäni. Viiletän kulttuurikaapu hulmuten taidenäyttelyiden avajaisissa, joissa syön sipsejä ja käyn kriittisiä keskusteluja taiteesta ja yhteiskunnasta. Hurraan esityksille ja osaan antaa aplodit laskematta kuohuviinilasia käsistäni.

Olen tyytyväinen itseäni. Taakse ovat jääneet ajat, jolloin täytyi todistaa tietävänsä, osaavansa ja olevansa jotain. Kun on riittävästi ryp-
pyjä ja painavaa sanottavaa, on arvostuskin herkemässä. Tunnistan itseni ja etuoikeuteni. Olen ylpeä siitä, etten ole luopunut arvoistani ja periaatteistani. Vaikka ikä tuo mukanaan myös tervettä mukavuuden-

halua, voi periaatteistaan silti pitää kiinni. Omia ajatelu- ja toimintatapojaan kannattaa aina haastaa.

Mummona olen aika samanlainen kuin olin äitinäkin. Leivon pannukakkuja ja lasken leikkiä, rakennan puumajoja ja polkuautoja, kerron hyviä satuja ja huonoja vit-

sejä ja pyydän anteeksi aina, kun pahoitan toisen mielen. Toivon lapsilleni ja heidän lapsilleen hyvää elämää ja itselleni enemmän armollisuutta.

Unelmat ovat minulle ajatusleikkejä, joita voi vaalia ja vaihdella sen mukaan mikä missäkin tilanteessa tuntuu hyvältä ja oikealta. Lapsena

ajattelin, että minulla olisi 25-vuotiaana kaksoset, kaksi simpanssia ja iso omakotitalo, jonka pohjapiirustuksen olin piirtänyt. Ei haittaa, etten ollut oikeassa.

Sonja Sinisalo

Audiovisuaalinen mediakulttuuri
Taiteiden tiedekunta
5. vuosikurssi

Olen 65-vuotias ja onnellisesti eläkkeellä. Asun Lapissa, mutta matkustelen edelleen aktiivisesti ja olen kiinnostunut maailman tapahtumista. Teen myös osa-aikaista luennointi- ja tutkimustyötä ja vaikutan yhä politiikassa. Näkyvät paik-
kani olen kuitenkin jo antanut nuoremmille. Koen tehneeni omalla alallani monia konkreettisia ja hyödyllisiä asioita ja olen pystynyt antamaan oman panokseni tämän maailman hyväksi.

Ikääni nähden olen pysynyt todella terveenä, ja ympärilläni on aina ollut paljon rakkaita ihmisiä. Metsästys, kalastus, politiikka ja luonnossa liikkuminen ovat minun ja pitkäaikaisen elämäkumppanini yhteisiä, rakkaita harrastuksia. Meillä on ollut pitkä, rakastava ja toverillinen suhde. Olen saanut myös asua eri puolilla

maailmaa ja tehnyt kiinnostavan ja akateemisesti pal-
kitsevan uran. Olen kokenut ja oppinut paljon.

Olen tyytyväinen siitä, että minulla ei nuorempana ollut tarkkaa suunnitelmaa tai intohimoa esimerkiksi uran suhteen. Lopulta sattumus ja elämä johdattivat

minua ja kasvattivat samalla kohti sitä minua, joka olen nyt. Kokemuksesta tiedän, että joskus on hyvä harhailla ilman liian tarkkaa suunnitelmaa. Jo nuorena päätin, että kun tulevaisuudessa kohdalleni osuisi yllättäviä ja kiinnostavia asioita, olisin aina valmis hylkäämään ennalta laatimani suunnitel-

mat ja tulevaisuuden visiot ja tarttumaan uusiin tilaisuuksiin. Ehkä juuri tämän asenteen ansiosta elämäni on nyt onnellista, tasapainoista ja täynnä naurua ja iloa.

Aleksi Blomster

Aikuiskasvatustieteet
Kasvatustieteiden tiedekunta
7. vuosikurssi

Olen 60-vuotias ja asun Pohjois-Suomessa. Kotini on taajaman ulkopuolella, jossa viljelen itse kasviksia ja yrttejä. Palvelut toimivat hyvin myös haja-asutusalueilla. Tehokkaita työvuosia on jäljellä yli kymmenen, mikä on hyvä. Saatan välillä olla hyvinkin työorientoitunut. Lisäksi teen vapaaehtoistöitä ja osallistun taloksiin ja yhteiskunnalliset asiat ovat lähellä sydäntäni. Silloin kun haluan rentoutua, lähdän luontoon tai tartun hyvään ruotsalaisdekkariin. Olen työskennellyt ansiokkaasti sosiaalityöntekijänä saman työnantajan palvelussa julkisella sektorilla jo usean vuosikymmenen ajan. Saattaa kuulostaa vanhanaikaiselta, mutta tällä alalla se on ollut eduksi. Tunnen asiakasperheeni hyvin ja olen pystynyt olemaan aidosti tukena ihmisten elämänmuutoksissa.

Laura Rahko

Sosiaalityö
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
2. vuosikurssi

Opiskeluaikoina pelkäsin työuupumista. Työelämä on kuitenkin muuttunut joustavammaksi, mikä on auttanut pysymään terveenä. Jaksan edelleen vaikuttaa monissa yhdistyksissä ja tehdä rakenteellista sosiaalityötä eri organisaatioiden luottamustehtävissä. Idealis-

tina olisin toki toivonut, ettei 2050-luvulla enää tarvittaisi sosiaalityöntekijöitä. Mutta realistina tiedän, ettei ihmiselämä koskaan ole ongelmantonta.

Elämä on näyttänyt yllätyksellisyytensä ja sen, että suunnitelmista joustamalla voi saada kokemuksia, joista ei osannut edes haaveilla.

Suunnitelmien pitää antaa elää ja itselleen on oltava armollinen. On kuitenkin tärkeää laatia niin pidemmän kuin lyhyemmänkin tähtäimen suunnitelmia. Se pitää elämän kasassa.

Olen 59-vuotias lakimies ja asun Taivalkoskella. Elämäni aikana olen asunut monissa eri paikoissa, mutta koen sielunmaisemakseni Taivalkosken korpikuusten katveet ja kumpuilevat harjut. Olen mielestäni oikein pätevä talonisäntä. Osaan muun muassa pestä vessan ja tiedän, että likaiset tiskit kuuluvat tiskikoneeseen. Emäntä saattaa olla eri mieltä.

Suomi on muun maailman ohella ottanut suuria edistysaskeleita niin talouden kuin teknisen ja kulttuurillisenkin kehityksen saralla. Tasa-arvo ja altruismi ovat ottamassa paikkansa yhteiskuntamme peruspilareina. Ideaalitilanteessa ihmiset eläisivät koko ajan niin sovussa, ettei lakimiehiä tarvittaisi ollenkaan. Realistisesti ajateltuna se ei kuitenkaan ole mahdollista. Lakimiehenä olen 33 % psykologi, 33 % sosiaalityön-

tekijä ja 34 % oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takaaja. Koneet eivät minun aikamani ole vielä tyystin korvanneet ihmisiä, mutta ne hoitavat kuitenkin jo suhteellisen kivottomasti lakimiesten osaamisen ydinalueet, kuten suurten tietomassojen hallinnan sekä laki-

pykälien ja normien soveltamisen. Lakimiehen työnkuva on muuttunut paljon, ja sen pitääkin muuttua. Nykyään lakimies on pikemminkin ongelmanratkaisija.

Mahdollisuudet ja kyky vaikuttaa omaan tulevaisuuteen ovat välillä hyvin rajalliset. Elämä ei aina mene kuten suunnittelee, ja sattuma voi

heilauttaa paattia. Tärkeintä on valita asioita, jotka tekevät onnelliseksi ja toivoa, että se heijastuisi iloksi myös muiden ihmisten elämään. Etuoikeus on jo se, että voi valita. •

Elias Rauhala

Oikeustieteet
Oikeustieteiden tiedekunta
5. vuosikurssi

MUODIKAS ROVANIEMI

TEKSTI ANA NUUTINEN | KUVITUS JANNA MÄKELÄ

Vuonna 2050 muodin määrittävänä tekijänä eivät painotu pohjoisen ankarat olosuhteet tai talvimatkailu vaan lämpimämpi ilma-ala, lyhyemmät talvet ja pidemmät kesät.

Rovaniemestä on muodostunut vilkas risteysasema, jossa rautatiet yhdistävät pohjoisen etelään ja lännen itään. Lentokentällä on toinen kiitorata ja kaupungilla raitiotieverkosto. Siellä, missä liikenneyhteydet toimivat, sinne myös matkustetaan. Siellä, missä on ihmisiä, siellä on myös muotia.

Rovaniemelle on kehittynyt globaalin muodin rinnalle paikallisesti eriytyneitä tyyliä. Katukuvassa voidaan erottaa teknologiaintegraatio, moderni tee se itse -muoti sekä lähimuoti. Jokaisen tyylin taustalla on huoli ilmastonmuutoksen seurauksista.

Teknologiaintegraatio sisältää sekä käyttäjälähtöistä että automatisoitua toiminnallisuutta. Ympäristön tilasta kiinnostuneet ihmiset voivat pukeutua ympäristöä tarkkaileviin vaatteisiin, joiden värin vaihtuminen esimerkiksi kertoo sateen pH-arvon muutoksesta, ja samalla vaate muuntuu suojaavammaksi. Lisäksi vaatteet tuottavat energiaa sekä omaan käyttöön että tarvitseville maksua vastaan. Yleinen hämmästelyn aihe on se, kuinka vähän vaatteista on aiemmin ollut hyötyä käyttäjille.

Moderni tee se itse -muoti syntyy 3D-tulostimilla. Käyttäjä voi tulostaa valitsemansa asukokonaisuuden myymälän tulostimessa tai siirtää sen kotitulostimelle tulostettavaksi. Kotona hänellä on myös vaatekaappi, joka tekee huoltotoimenpiteitä käyttökertojen välillä ja tarvittaessa muokkaa vaatteita toivotulla tavalla. Vaatteet ovat niin mukautuvia, ihanteellisia ja kierrätettäviä, että niitä ei tarvitse heittää koskaan pois.

Lähimuoti tuotetaan paikallisista materiaaleista. Lisääntyneet energiakustannukset kohottavat paikallisten materiaalityöntekijäiden ja -yrittäjien asemaa.

listen materiaalityöntekijäiden ja -yrittäjien arvostusta. Vähän käsittelyä vaativien perinteisten luonnonmateriaalien, kuten lampaanvillan, rinnalle on kehitetty kuitukasvituotantoa. Kokeellisessa lähimuodissa hyödynnetään kierrätystä, jopa kierrätyskelpoisia roskia. Lähimuodin erityispiirre on se, että vaatteille osataan luoda istuvuutta, liikkuvuutta ja joustoa ilman elastaania, mikä parantaa kierrätettävyyttä.

Miltä edellä kuvatut tyylit näyttävät Rovaniemen katukuvassa vuonna 2050? Muodin tutkijat ovat laatineet malleja siitä, millä tavalla ja missä rytmissä muodit muuttuvat. Muotihistorioitsija James Laverin luomaa mallia käyttäen näyttää siltä, että juuri tällä hetkellä suosiossa olevan muodin piirteet ovat uudelleen nousussa vuonna 2050. Laverin mallissa kolmen vuosikymmenen takainen tyyli tuntuu huvittavalta, mutta se herättää mielenkiintoa ja tyyli saa siten mahdollisuuden vahvistua muodiksi.

Myös värien ja värimieltymysten kertautumisesta on laadittu malleja. Väriin kiinnitetään ennakoinnissa huomiota siksi, että sen visualisoimiseksi tarvitaan materiaaleja. Materiaalien avulla rakennetaan tyylikauden ilmapiiriä vastaavia siluetteja ja volyymeja. Muodin ennakoija Evelyn Brannon on laatinut mallin, jossa

kirkkaiden värien kausi laantuu hillittyjen värien kautta luonnonväriksi ja kääntyy sitten takaisin kohti kirkkaita värejä akromaattisten mustien, harmaiden ja valkoisten sekä sinipunaisten värien kautta. Jos kuluva talvikausi tulkitaan hillittyjen värien kaudeksi, niin noin 30 vuoden kuluttua muoti on siirtymässä kirkkaiden värien kaudesta kohti moniväristä, kuosillista kautta. •

Kirjoittaja on muodin ja vaateuksen professori taiteiden tiedekunnassa.

TEKSTI ANU HARJU-MYLLYHAHO | KUVAT ANNA MUOTKA

Lapin matkailun tulevaisuudet

Matkailun tulevaisuutta ei voi ennustaa, mutta sitä kannattaa ennakoida.

Lapin matkailussa eletään vauhdikkaita aikoja. Tulevaisuuden pohtiminen kymmenien vuosien aikajänteellä voi tuntua kaukaiselta nopean kasvun ja hektisen arjen keskellä. Toisaalta juuri nyt tehdään päätöksiä, jotka vaikuttavat matkailun ja koko Lapin tulevaisuuteen.

Tulevaisuudesta puhuttaessa voidaankin perustellusti puhua monista tulevaisuuksista, sillä tulevaisuus ei ole yksi tai ennalta määrätty vaan siihen voidaan vaikuttaa. Lapin matkailun tulevaisuuksissa voi erottaa toivotut ja todennäköiset tulevaisuudet.

Koska tulevaisuutta ei voida ennustaa, sen ennakkointi perustuu erilaisten nykyhetken ilmiöiden ja muutosvoimien sekä niiden kehityssuuntien tulkittamiseen. Esimerkiksi aasialaisten matkailijoiden määrän lisääntymistä ennakoitiin jo pitkään ennen kuin muutos alkoi näkyä lappilaisten arjessa. Ennakointi perustui muun muassa talouden painopisteiden muutokseen ja kiinalaisen keskiluokan kasvuun.

Ilmasto ja ihmiset muutoksessa

Kuluttajatrendien, teknologian ja talouden ohella matkailussa seurataan tällä hetkellä muun muassa väestöön ja ilmastomuutokseen liittyviä trendejä.

Ilmastomuutos on nykyihmistä vaivaavista ongelmista pirullisimpia, ellei pirullisin. Ilmiö koskettaa kaikkia. Vuonna 2050 tiedetään jo

ainakin se, ehdittiinkö päästöjä vähentää tarpeeksi ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Ilmastomuutos vaikuttaa joka tapauksessa tulevaisuuden elämäntapoihin ja näin ollen myös tulevaisuuden matkailuun. Lentoliikenne on päästöjen jättiläinen, eikä nykyisenlainen massojen matkailu ole pitkällä tähtäimellä välttämättä mahdollista.

Matkailijat vaativat jo nyt ekologisesti kestäviä tuotteita ja palveluja. Tulevaisuudentutkija Markku Wilenius on todennut, että nuoremmille sukupolville resurssien kestävä käyttö on tärkeämpää kuin heidän vanhemmilleen. Eettinen kulutus siis lisääntyy ja laajenee myös sisällöllisesti kattamaan ekologisen näkökulman lisäksi sosio-kulttuurisen, poliittisen ja taloudellisen näkökulman.

Koska ihmiset elävät hyväkuntoisina yhä pidempään, ikääntyvien matkailijoiden määrä tullee kasvamaan. Tämä haastaa miettimään esimerkiksi esteettömyysasioita uusista näkökulmista.

Myös aasialaisten matkailijoiden määrä kasvaa edelleen. Sky Scannerin toimitusjohtaja Gareth Williams on povannut jopa, että Eurooppa muuttuu palvelumanteereksi, jonka asiakkaat tulevat Aasiasta ja Amerikoista. Tämän seurauksena koko palvelukulttuuri muuttuisi.

”Vastuullisen matkailun huippuesimerkkialue”

Kiihtyvällä tahdilla kehittyvä teknologia tulee ratkaisemaan monia ongelmia. Myös niitä, joita se on aiheuttanut. Todennäköisten tulevaisuuksien ohella voidaankin pohtia myös toivottuja tulevaisuuksia. Tiedustelin Lapin matkailun tulevaisuuteen liittyviä ajatuksia LinkedIn:ssä, ja eräs kommentti oli varsin tyhjentävä:

”Toivottavasti Lappi on tuolloin vastuullisen matkailun huippuesimerkkialue, joka tarjoaa mahtavia ja laadukkaita elämyksiä matkailijoille ympäri vuoden ja hyvän, mielekkään työympäristön ja nykyistä parempaa palkkaa huikeille elämysten tuottajille. Entistäkin kansainvälisempikin Lappi varmasti tuolloin on.”

Kommenttiin on helppo yhtyä. Hurjan kasvupyrähdysen matkailussa tehnyt Islanti on näyttänyt esimerkillään, mitä tapahtuu, kun matkailu lähtee hallitsemattomaan kasvuun. Suuret matkailijamäärät vaikuttavat jo nyt negatiivisesti paikallisten arkeen, asumiskustannuksiin ja ympäristöön.

Matkailun hallittu kasvu Lapissa edellyttää eri näkökulmien ja muutosvoimien huomioimista sekä eri sidosryhmien osallistamista. Näin voidaan pyrkiä kohti tulevaisuutta, joka on juuri se toivottu tulevaisuus mahdollisimman monelle. •

Kirjoittaja toimii päätoimisena tuntiopettajana Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutissa, jossa hän vastaa muun muassa tulevaisuudentutkimuksen ja ennakkoinnin opetuksesta.

GALLUP

MILLAISTA ON LAPIN MATKAILU VUONNA 2050?

”Kansainvälisten kaivosyhtiöiden jälkeensä jättämää teollisuusalueutta vai kenties maailman johtava vastuullisuuden arvoja liputtava luontomatkailualue? Valinta on meidän sukupolvellamme.

Niina Pitkänen, myynti- ja kehitysjohtaja, Harriniva Hotels & Safaris

”Lapin matkailu on Lapin suurin elinkeino ja merkittävin osa koko Suomen ja arktisen alueen elävää ja ekologista imagoa. Luonto on osattu tuotteistaa mielenkiintoiseksi attraktioksi kestävän kehityksen periaattein, ja Lappi on yksi maailman perintökohteista.

Jyrki Niva, toimitusjohtaja, Lapland Safaris Group Oy

”Lapin matkailu on ympärivuotista. Suurin vetovoimatekijä on puhdas arktinen luonto ja sen mahdollistamat elämykset. Asiakskunta on vahvasti kansainvälistä jakautuen moneen eri kansallisuuteen. Asiakkaat ovat maksukykyisiä, ja he käyttävät Lapissa tasokkaita matkailupalveluita.

Nina Forsell, toiminnanjohtaja, Lapin Matkailulinkeineon Liitto

”Suhdanneherkkänä alana matkailu tulee elämään aaltoliikkeessä menestyksestä taantumaan ja uuteen nousuun. Uskon ja toivon, että myös kolmenkymmenen vuoden päästä Lapin matkailun vetovoimatekijöitä on osattu vaalia ja kehittää kestävästi. Luonto, kulttuuri, turvallisuus ja korkeatasoinen palveluinfrastruktuuri näyttelevät yhä isoa roolia. Digitalisaation tuomat muutokset ovat varmasti niin mittavia, että varaus- ja myyntikanavat ovat muuttuneet aivan täysin.

Petri Saastamoinen, myyntijohtaja, Visit Inari Oy

”Matkailu on ympärivuotista ja kansainvälistä. Lapissa toimii useita ulkomaalaisia yrityksiä omissa kohteissaan all inclusive -hengessä. Matkailijamäärä on nykytilanteeseen verrattuna kymmenkertainen, voi olla vielä vieläkin suurempi.

Jouko Lappalainen, toimitusjohtaja, Nellim Wilderness Hotels & Safaris

”Lapin matkailun toimijat ovat yhdessä luoneet kansainvälisesti halutun, ympärivuotisen ja laadukkaan matkailukohteen. Asiakkaat tulevat tasaisesti usealta markkina-alueelta, kunnioittavat alueemme kestäviä arvoja ja maksavat mielellään hyvää hintaa. Matkailuyritysten toiminta on kannattavaa, mikä on mahdollistanut alueelle ympärivuotisia hyvätuloisia työpaikkoja ja uusia investointeja.

Rauno Posio, projektijohtaja, Visit Arctic Europe, Lapin Matkailulinkeineon Liitto

4 X YLIOPISTOMME TULEVAISUUS

Lapin yliopiston tulevaisuutta voi rehtori Mauri Ylä-Kotolan mukaan hahmottaa neljän eri skenaarion eli tulevaisuuden käsikirjoituksen kautta. Minkä sinä valitsisit?

TEKSTI MARJO LAUKKANEN
KUVA ANNA MUOTKA

1

Ensimmäisessä vaihtoehdossa ollaan erillään mutta yhdessä. Siinä on joukko erillisiä yliopistoja, joilla on kuitenkin yhteinen taloushallinto ja jotka muodostavat yhden oikeushenkilön. Mallin esikuvana on University of Alaska System, johon kuuluu kolme yliopistoa.

Samaa ideaa toteutetaan jo Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun muodostamassa Lapin korkeakoulukonsernissa. Tulevaisuudessa meillä olisi niin yhteinen budjetti kuin yhteinen strategiakin. Konsernin lippulaivana olisi Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti (MTI), joka on jo matkailualan suurin asiantuntijaorganisaatio Lapissa.

– MTI:llä voisi olla samanlainen valtakunnallinen tehtävä kuin Arktisella keskuksella. Sen kansallinen rooli toteutuisi juuri konserniyhteistyön kautta, Ylä-Kotola kuvailee.

2

Toinen malli sopii harvaan asutulle alueelle. Sen esikuvana on Yukon College, jolla on kampuksia eri puolilla Pohjois-Kanadaa. Ylä-Kotolan mukaan myös Lapin yliopisto voisi hajauttaa opetustaan eri puolille Lappia. Hajautetussa mallissa yhteistyötä tiivistettäisiin esimerkiksi Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa.

– Yliopisto on vuonna 2050:kin suoran ja inhimillisen vuorovaikutuksen keskus mutta hyödyntää digitalisaatiota ja etätyötä. Työpaikka voi olla yhtä hyvin Kautokeinosssa tai Inarissa kuin Rovaniemellä.

Tähän liittyy myös yksi Lapin ammattikorkeakoulun strateginen painoala, etäisyyksien hallinta. Ylä-Kotolan mukaan etäisyyksien hallinta voisi olla myös yliopiston painoalana, löytyyhän meiltä siihen vahvaa osaamista erityisesti koulutuksen ja sosiaalityön osalta.

3

Kansainvälisessä vaihtoehdossa Lapin yliopisto muodostaisi yhteisen yliopistosysteemin yli valtion rajojen. Mallin siemen on jo kylvetty: viime vuoden lopulla viisi Euroopan arktista yliopistoa sopivat Arctic Five -yhteistyöverkoston muodostamisesta. Siihen kuuluvat Lapin yliopiston lisäksi Oulun yliopisto, Luulajan teknillinen yliopisto, Uumajan yliopisto ja Norjan arktinen yliopisto. Ihannetilanteessa mukaan saataisiin myös Murmanskin yliopisto.

Palaisimme näin juurillemme.

– Kulttuurirahaston asiamies Erkki Salonen esitti 1970-luvulla ajatuksen Pohjoiskalotin yliopistosta, joka palvelisi niin Suomen, Ruotsin, Norjan kuin Venäjän Lappia.

Salosen visio ei toteutunut vielä tuolloin, mutta ehkä hän oli edellä aikaansa.

Kansainväliselle yliopistolle on jo ehdotettu tuttua nimeäkin: Lapin yliopisto. Arktisia yliopistoja voi olla missä päin arktista aluetta tahansa – ja onkin – mutta Lapin yliopisto voi olla vain täällä.

4

Huippuyliopiston mallissa yliopisto on pieni mutta huolellisesti hiottu timantti. Esikuvana on Dartmouth College, joka on pienuudestaan huolimatta maailmanlaajuisesti arvostetuimpia monialayliopistoja.

Yhdessä suhteessa jäämme kuitenkin jalkoihin menen tullen.

– Mikä on tase, muistaa Helsingin yliopiston rehtori Jukka Kola aina kysyä, Ylä-Kotola naurahtaa.

Dartmouth Collegen säätiöllä on varoja 4,5 miljardia dollaria. Jos yliopistomme ei siis yllättäen saa huippuvarakkaita lahjoittajia, yhteistyöhön perustuvat mallit vaikuttavat realistisimmilta kuin omillaan pärjääminen.

+

Tällä hetkellä Lapin yliopistossa on neljä tiedekuntaa. Onko niitä neljä myös tulevaisuudessa?

– Tieteenalat ovat fiktiota, ihmisten keksimiä, samoin kuin tiedekuntarakenne. Toki monissa suomalaisissa yliopistoissa tiedekuntarajoja on pyritty rikkomään mutta lähtökohdat ovat hallinnollisia. Olen naista on, miten tiede itse kehittyy.

Tulevaisuutta voi vain ennakoida, ei ennustaa. Ylä-Kotolan mukaan yliopistomme kannattaa säilyttää riittävä laaja-alaisuus, jotta voimme pysyä avoimena uudenlaiselle tutkimukselle ja tieteelle myös jatkossa.

Lopulta yliopistomme tulevaisuus on kiinni ennen kaikkea yhdestä asiasta.

– Ratkaisevaa on, miten korkeakoulujärjestelmä ylipäätään kehittyy Suomessa. •

tuokio

arktisessa

Kurjenjalka, kaunokainen.
Vaatimaton rannan kukka,
rämiän punakko.
Kun tarkemmin katsoo,
koti keijukaisen,
aamuun heräävän.

Teksti & kuva

JANETTE BACKMAN

Opiskelija, soveltavan kuvataiteen ja
luontokuvauksen maisteriohjelma,
taiteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

www.janettebackman.com

PEKKA KOPONEN Opiskelija, audiovisuaalinen mediakulttuuri, taiteiden tiedekunta

MIKÄ IHMEEN AVM?

On kysymys, johon saa vastata audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelijana melko usein. Miltei kaikille sana media on arkipäivää, mutta käsitteet audiovisuaalinen ja -kulttuuri sanan media loppuliitteenä herättää hämmennystä ja jatkokysymyksiä. Ennen opintojeni alkamista kuittasin leikillisesti opintojani koskevat kysymykset sanomalla, että teen valmistuttuani vaivaannuttavia taidevideoita. Todellisuudessa minua kuitenkin tälle koulutusohjelmalle houkutti median tutkimus ja opintotarjonnan monipuolisuus.

Olen tähän mennessä tutustunut mediatieteeseen ja -taiteeseen, olen editoinut ja muokannut kuvia sekä harjoitellut videokuvaamista. Välillä treenannut omatoimisesti koodaamista sekä opetellut visuaalisen sommittelun perusperiaatteita. Lisäksi olen ottanut hapa-roivia askelia kohti tieteellistä kirjoittamista ja osallistunut taidenäyttelyn pystyttämiseen. Tänä keväänä olen saanut myös loikata kasvatustieteellisen tiedekunnan opintoihin, sillä aloitin sukupuolentutkimuksen perusopinnot, joista olen ollut todella innoissani. Eli toisin sanoen se, mitä olen opiskellut tähän mennessä, on liittynyt tavalla tai toisella mediaan, kulttuuriin, muotoiluun, tieteeseen sekä taiteeseen. Aika laaja kattaus, eikö?

TOSCA RAMBERG

blogi

Opiskelijaelämää
Lapin yliopistossa
lapinyliopisto.blogspot.fi

Oletko tiennyt, että Lapin yliopistolla on 11 galleriaa, joista kolme sijaitsee Arktikumissa, loput yliopiston kampuksella? Taiteiden tiedekunnan F-talon gallerioissa näyttelyt vaihtuvat kolmen viikon välein, taukoa pidetään vain kesäaikana. Arktikumin gallerioissa näyttelyt ovat kestoaltaan pidempiä ja ne ovat auki myös kesäaikana. Näyttelyjä pidetään satunnaisesti myös muissa tiloissa. Vuonna 2017 pidettiin yhteensä 123 taidenäyttelyä.

F-talon näyttelyissä on esillä pääosin opiskelijoiden töitä. Näyttelyt tuovat näkyvyyttä yliopiston taiteelliselle toiminnalle ja taiteilijoille. Näyttelytoiminnan yliopisto-opettaja Leila Lipiäisen mukaan merkityksellistä opiskelijoille on oman taiteellisen työn esilletuomisen lisäksi oppimisprosessi, joka sisältyy näyttelyn suunnitteluun, valmisteluun, pystyttämiseen, pitämiseen ja purkamiseen.

– Opiskelijat voivat hakea näyttelyihin kaksi kertaa vuodessa. Heille näyttelyn pitäminen on taiteellisen toiminnan opettelua. Se vaatii luovuutta, rohkeutta ja suunnittelua. On upeaa nähdä, miten opiskelijat kehittyvät pitäessään useampia näyttelyjä, Lipiäinen kertoo.

Yleensä näyttelyt ovat osa opiskelijoiden opintosuorituksia. Kuvataidekasvatuksen opiskelija Henriikka Hietaniemi piti tänä keväänä toisen oman näyttelynsä. Tämän lisäksi hän on erilaisten projektien puitteissa osallistunut viiteen näyttelyyn.

– Näyttely on aina pitkäkestoinen ja hermostuttava mutta kuitenkin palkitseva kokemus, Hietaniemi kuvailee. On eri asia nähdä oma teos esillä galleriassa kuin työhuoneessa tai tietokoneen ruudulla, Hietaniemi sanoo.

Lipiäisen mukaan jokaisessa näyttelyssä on jotakin mielenkiintoista. Opettajana on kiinnostavaa oppia tuntemaan opiskelijoita myös heidän taiteellisen työnsä kautta. Lipiäisen sanoin taide antaa aihetta ajatteluun, kummasteluun, elämyksiin – ja jättää tilaa omalle tulkinnalle. Mitäpä, jos seuraavan kerran ohi kävellessäsi kurkistaisit galleria Hämärään?

PILVIKKI LANTELA

Taide keskellämme

ANNA MUOTKA

Lapin yliopiston ISPO Masterclass 2018 edustajat järjestäjä Nora Kühnerin kanssa. Vasemmalta oikealle: Janna Mäkelä, Veera Helander, Nora Kühner ja Kirsi Nordberg.

VERKOSTOITUMISTA MESSUILLA

Vaاتetussuunnittelun maisteriopiskelijat osallistuivat alkuvuodesta urheilu-alan suurimpien messujen ISPO Münchenin yhteydessä järjestettyyn työpaajaan, jossa suunniteltiin tulevaisuuden urheiluvaatteita.

Janna Mäkelä osallistui ISPO Masterclass -tapahtumaan, johon valittiin opiskelijat motivaatiokirjeen perusteella. Designhaasteet alkoivat jo ennen varsinaisia messuja.

– Konseptisuunnitelmia työstettiin intensiivisesti kaksi päivää, ja lisäksi niistä laadittiin esitykset yleisönäytäntöä varten. Oman ryhmäni teemana oli New Kit on the Sport, Mäkelä kertoo.

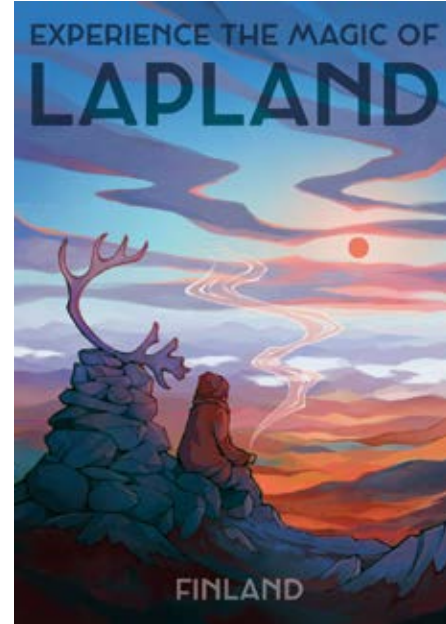
Työpaajassa oppii tuntemaan muiden yliopistojen opiskelijoiden vahvuuksia ja osaamisalueita.

– Opetuksen painotuksien selkiytymisen kautta ymmärtää paremmin oman osaamisensa sijoittumisen työelämässä ja osaa tuoda esille niitä uniikkeja vahvuuksia, joita Lapin yliopistossa ja arktisessa ympäristössä opiskeleminen on tuottanut.

LAPIN YLIOPISTON HAKIJAMÄÄRÄ KASVOI

Lapin yliopistoon jätettiin tämän kevään yhteishaussa yli 6 700 hakemusta eli noin 1 800 hakemusta enemmän kuin viime vuonna. Noin joka viides hakijoista valitsi Lapin yliopiston ensisijaiseksi hakukohteekseen.

Eniten hakemuksia jätettiin oikeustieteiden tiedekuntaan, jonka valintakoe järjestettiin viime vuonna yhteistyössä Itä-Suomen, Turun yliopiston ja Helsingin yliopiston kanssa. Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekuntaan tuli 3 400 hakemusta, joista ensisijaisia hakemuksia oli vajaa 500.

Emma Chudoba: *The Magic of Lapland*.

OPISKELIJA MENESTYI KANSAINVÄLISESSÄ JULISTEKILPAILUSSA

Graafisen suunnittelun opiskelija Emma Chudoba sijoittui toiselle sijalle My Finland -julistekilpailussa. Kilpailun tavoitteena on herätellä matkailujulisteiden uutta tuleamista.

Chudoba sai inspiraation lapsuutensa Lapin-matkoista.

– On monta asiaa, joita rakastan Lapissa, mutta suosikkini on erämaassa vaeltaminen ja nousu tunturille, josta avautuu upea näköala, Chudoba toteaa.

Kilpailun järjesti Come to Finland yhteistyössä Grafian, Visit Rovaniemen, Lapland Hotelsin, Mainostoimisto SEKin ja Lapin maakuntamuseon kanssa.

Kansainvälinen MyFinlandPoster-kilpailu järjestettiin toista kertaa ja uusi kilpailu julistetaan marraskuussa. Silloin teemana on jälleen uusi alue Suomessa.

Näyttelyiden rakentaja

Santeri Happonen

Näyttelytekniikko,
Arktikumin tiedekeskus

- Syntynyt 1987
- Taiteiden maisteriksi 2012
- Arktikumin tiedekeskuksen näyttelytekniikko syksystä 2017 alkaen. Tiedekeskus on osa Lapin yliopiston Arktista keskusta.
- Harrastuksina video- ja lautapeliä pelaaminen ja oluen paneminen.

Santeri Happonen mainitsee ensimmäisen opiskeluvuoden, kun kaikki oli uutta ja ihmeellistä.

– Ympäristö oli varsin eksoottinen, kun oltiin pienteollisuustalolla vuonna 2005. Oltiin viimeinen vuosikurssi, joka aloitti opinnot pienteollisuustalon tiloissa av-median parissa. Se oli erikoinen ja sokkeloinen paikka, Happonen muistelee.

Toinen mieleen jäänyt asia on F-siiven valtaus reilun kymmenen vuoden takaa. Tapahtumassa opiskelijat tutustuivat uusiin tiloihin, kun arkkitehtuurin suoja lakkasi.

– Tämä oli sikäli mukava tapahtuma, että se oli opiskelijälähtöinen. F-siipi oli verrattain uusi ja oli ollut vasta muutaman vuoden käytössä.

Audiovisuaalisen median opinnot Lapin yliopistossa antoivat osaamista, tietoa sekä suhteita, jotka ovat auttaneet niin elämässä kuin työelämässä.

– Opintojen alkuvaiheessa otin enemmän videokursseja, jotka olivat hyödyllisiä, mutta myöhemmin löysin vuorovaikutteisen median ja siitä kiinnostuin enemmän.

Maisteriksi valmistumisen jälkeen Happonen mietti muutaman kuukauden ajan tulevaisuutta ja uravaihtoehtoja. Valokuvaus kiinnosti ja oli kiinnostanut koko opintojen ajan.

– Kävi niin, että päädyin Tunnin Kuvaan töihin. Työ ei sisältänyt passikuvausta ilmaisullisempaa valokuvaamista mutta liittyi kuitenkin aiheeseen, ja siinä ohella tein sivutoimisena valokuvaushommia sekä satunnaisia pienempiä mediatuotantoja.

Tunnin Kuvassa Happonen työskenteli kolme vuotta, ennen kuin hän perusti valokuvaukseen ja media-alaan keskittyvän yrityksen.

– Yritystä kerkesin pyörittää semmoiset puoli vuotta, kunnes näyttelytekniikon työpaikkailmoitus herätti mielenkiintoni, ja niin kävi, että sain paikan.

Näyttelytekniikon toimenkuvaan kuuluu Arktikumin tiedekeskuksen näyttelyiden ylläpito sekä rakentaminen. Työpäivä alkaa näyttelyelementtien kunnon tarkastamisella.

– Yleensä jotain isompaa tai pienempää korjattavaa löytyy, ja kun siitä on selvitty, suunnitellaan ja rakennetaan osia tuleviin näyttelyihin. Työnkuva on monipuolinen, sillä siihen sisältyy niin tietokone- ja elektroniikkatöitä kuin puu- ja metallirakentamistakin.

Näyttelyissä on yhä enemmän vuorovaikutteisuuutta ja pelillisiä elementtejä. Happonen ei kuitenkaan pidä ajatuksesta, että näyttely koostuisi pelkästään digiseinästä, vaikka hänen ydinosaamisensa onkin digimaailmassa.

– Pidän siitä, että työhön kuuluu myös perinteisempää nikkarointia. Ruudun ääressä kun tulee takamusta kulutettua niin paljon muutenkin.

JOHAN-EERIK KUKKO

Ilmastokasvatus toivon tuojana

Miten alakoululaisia
voidaan kasvattaa
ilmastonmuutoksen
hillintään?

TEKSTI TIINA UKKOLA
KUVAT ANNA MUOTKA

Luokanopettajiksi opiskelevat Aino Kinni ja Anna Muotka tekevät gradua aiheesta, joka vaikuttaa maapallon tulevaisuuteen. Kinni ja Muotka päätyivät ilmastokasvatuksen pariin omien taustojensa ja intressiensä kautta. Molemmat ovat liikkuneet paljon luonnossa, ja lapsuudenkodeissa ohjeistettiin ympäristömyönteiseen elämäntapaan. Ympäristöongelmat, ilmaston lämpeneminen ja siitä johtuvat lieveilmiöt ovat kiinnittäneet molempien huomion.

– Ilmastomuutos on aikamme kamalin asia. Monet opitut toimintamallit eivät ole järkeviä ilmaston kannalta. Siksi tarvitsemme ymmärrystä ilmiöön, syy-seuraussuhteisiin sekä malleja siitä, kuinka toimia sopeutaksemme ja hillitäksemme ilmastonmuutosta, Muotka toteaa.

Ilmastokasvatus voidaan ymmärtää kestävä kehityksen kasvatuksen osa-alueena. Tärkeintä on kiinnittää huomiota ilmastoon meneviin päästöihin.

Ilmastomuutos on yhteydessä kaikkeen kulutukseen. Eniten kasvihuonekaasuja syntyy matkustami-

sesta, asumisesta ja ravinnosta. Kuluttamisesta syntyy kasvihuonekaasuja, kuten hiilidioksidia, jotka kulkeutuvat ilmakehään.

Ilmastokasvatus keskittyy rakentamaan hiilinegatiivista yhteiskuntaa, jossa hiilipäästöt pyritään leikkaamaan nollaan, sitomaan ilmassa oleva hiili pitkäaikaisiin hiilivarastoihin ja käyttämään uusiutuvia luonnonvaroja. Tavoitteina on rakentaa kestävää tulevaisuutta, vahvistaa osallistamista ja harjoitella vai-

kuttamisen taitoja niin yhteiskunnallisella kuin henkilökohtaisella tasolla arjen ja omien valintojen kautta.

Gradut osana hanketta

Muotka ja Kinni ovat mukana tutkimuksen tekijöinä kaksivuotisessa ilmastokasvatushankkeessa, joka käynnistyi tammikuussa. Kasvatushankkeeseen päätyminen oli sattumankauppaa. Opiskelijat ilmaisivat graduohjaajalleen Ilkka Ratiselle mielenkiintonsa alakoulun ilmastokasvatukseen. Kävi ilmi, että Ilmastopaneeli oli järjestämässä seminaarin eri alojen asiantuntijoiden kanssa, joka käsitteli samoja teemoja, ja että hankkeessa oli tarve tutkijoille.

Hankkeessa tuotetaan koulujen ilmastokasvatukseen

liittyvää tietoa, jotta koululaisten ilmastoon liittyvä tietoisuus lisääntyisi ja aiheen käsittelytavat opetuksessa monipuolistuisivat. Lisäksi kerätään luokanopettaja-opiskelijoiden näkemyksistä ilmastokasvatukseen liittyvästä pedagogiikasta. Tutkimustuloksia hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä.

Paikallisella tasolla tutkitaan, kuinka opetus vaikuttaa oppilaiden käsityksiin ilmastomuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta. Tulosten kautta arvioidaan, kuinka oppilaat ottavat vastaan luokanopettaja-opiskelijoiden laatimia tehtäviä.

Erityisen tärkeää lasten kanssa on puhua toivon ylläpitämisestä. Ongelmia on lähestyttävä ratkaisukeskeisesti ja huomioitava positiiviset asiat, joissa ollaan

Ilmastokasvatuksen työpajoihin on osallistunut ala- ja yläkoululaisia Rovaniemen kouluista.

Arktikumien tiedekeskuksen työpajoissa koululaiset pääsivät muun muassa maistelevaan läheltä ja kaukaa tuotujen herkkujen eroja sekä laskemaan eri ruokien ympäristövaikutuksia.

onnistuttu. Ongelmia on silti tarkasteltava realistisessa valossa. Ilman toivoa ajatus ilmastomuutoksesta voi muuttua toivottomuudeksi ja passioivaksi. Joskus sopiva määrä ahdistusta ajaa muutokseen. Yksilötasolla liikkeelle voi lähteä pienin askelin. Omalla toiminnallaan voi saada aikaan suuria muutoksia.

– Kasvatus on keino, jolla voi vaikuttaa laajalla skaalalla ja isolla paineella. Kasvatetaan lapsia valmiiksi toimimaan, jotta he tietävät, kuinka ilmastomuutosta voi ehkäistä, Kinni sanoo.

Taidot ja resurssit vaihtelevat

Ilkka Ratinen on toiminut syksystä alkaen luontokasvatuspainotteisen luokanopettajakoulutuksen apulaisprofessorina. Ratinen myös on ensimmäistä kauttaan Ilmastopaneelin jäsenenä.

Ratisen mukaan koulu tarjoaa loputtomasti mahdollisuuksia ilmastokasvatukseen toteuttamiseen kaikkien oppiaineiden kautta. Uuden opetussuunnitelman arvoperusteissa mainitaan kestävä kehitys välttämättömyys ja kestävä elämäntavan omaksuminen. Opettajien taidot ja resurssit ilmastokasvatukseen vaihtelevat kuitenkin suuresti. Osaamista ei ole kaikilla, saati

opetuksen tueksi riittävästi valmiita materiaaleja. Asiaan on tulossa muutos parempaan, sillä gradun jälkeen Muotka jatkaa säätiörahalla turvin Luokanopen ilmastopajaan laatimista.

Kuinka yksilö sitten voisi hillitä ilmastomuutosta? – Ei se tarkoita mitään muuta kuin sitä, että meidän länsimaalaisten ihmisten tulee muuttaa kulutustottumuksemme täydellisesti, Ratinen tiivistää.

Tutkimusten perusteella nykyisen kaltainen lento-matkustelu pitäisi lopettaa ja paikallisesti tulisi liikkua ennen muuta lihasvoimalla. Lisäksi tulisi suosia enemmän kasviperäistä ruokavaliota sekä asua vähäpäästöisissä ja pitkälti energiaomavaraisissa rakennuksissa. Kaikkien ostospäätösten yhteydessä tulisi aktiivisesti miettiä, tarvitseeko todella kyseisen tuotteen vai voiko sijoittaa säästyvät rahat esimerkiksi uusiutuvaan energiaan.

– Kaikki keinot ovat olemassa. Tarvitaan vain yhteistä tahtoa ja päämäärätietoista tiedeperusteista toimintaa. Se on niin yksinkertaista, Ratinen päättää. •

Artikkelissa haastateltu Anna Muotka on Kide-lehden valokuvaaja, joka on ottanut myös tämän artikkelin kuvat.

Kristiina Uusitalo

- on syntynyt 1959 Sulkavalla, asuu ja työskentelee Helsingissä
- opiskeli Suomen Taideakatemiassa 1978–1982
- valmistui kuvataiteen maisteriksi (MFA) Templen yliopistosta (Tyler School of Art) 1988
- on pitänyt lukuisia yksityisiä ja yhteisiä näyttelyjä Suomessa ja ulkomailla
- sai kuvataiteen valtionpalkinnon 2008.

www.kristiinauusitalo.fi

Tämä ei ole lunta IV 2016, öljyväri, pigmentti, alkydi ja vaha MDF-levylle, 280 x 360 cm.

Uskollinen kutsumukselleen

Kristiina Uusitalolla on takanaan yli 30 vuoden ura taiteilijana.

TEKSTI PILVIKKI LANTELA | KUVA ANNA MUOTKA

Mietin maailman merien ja rantojen täyttymistä käsittämättömillä esineillä. Mieluummin väis-täisin tietoisuutta hylätyn materiaalin tukeh-duttavasta paljoudesta. Mutta se täyttää minutkin.

Kristiina Uusitalon teksti johdattelee katsojaa Gal-leria Valon In Transit -näyttelyyn Arktikumissa. Uusi-talon kahden viime vuoden aikana syntyneet teokset täyttivät objekteista, elementeistä. Niiden värimaailma ja aihepiiri heijastavat viime vuosien matkoja Indone-siaan, Vietnamiin ja Espanjaan. Ympäristönmuutos ja

ihmisen suhde ympäristöönsä on tosin kulkenut Uusi-talon töiden aiheena jo useita vuosia.

Uusitalo tiesi jo 13-vuotiaana haluavansa olla taide-maalari. Lapsena koetut elämykset taidenäyttelyissä olivat sykkädyttäviä.

– Ajatus siitä, että voisin itse tuottaa taiteen kautta muille innoittavia elämyksiä, oli hätkähdyttävä.

Uusitalon lapsuuden toive toteutui, sillä hän on työs-kennellyt yli 30 vuotta taiteilijana. Uran vaatimukset ovat tosin selvinneet Uusitalolle vasta matkan varrella.

– Ala on vaativa ja kilpailu on kovaa.

Ilmaisuhalu on kuitenkin ajanut työskentelemään. Olennaista on löytää muoto käsillä olevalle sisällölle.

Kuvallinen herkkyyks

Uusitalo opiskeli ensin Suomen taideakatemiassa ja myöhemmin Philadelphiassa Yhdysvalloissa. Aika Yhdysvalloissa venähti kymmeneksi vuodeksi. Opin-tojen jälkeen Uusitalo asui New Yorkissa imien itseensä uusinta nykytaidetta.

– Kävin New Yorkissa asuessani paljon näyttelyissä. Muiden taiteilijoiden töiden katsominen oli opettavaista ja innostavaa, ja se antoi perspektiiviä omille kyvyille, Uusitalo summaa ja jatkaa: – Taide toimii aina niin, että vaikka lainaat muilta, se kaikki kääntyy tekijän omaksi kuvakieleksi.

Uusitalo kertoo ymmärtäneensä jo varhain sen, mistä hän pitää ja mikä on hänen töissään tärkeää. Kuvalli-nen herkkyyks on Uusitalon töille olennaista. Teosten aiheissa näkyy jatkuvuus, vaikka kuvakieli kehittyikin.

– Luonnonvoimien kuvasto ja ihmisen muutoshalun ja mielenliikkeiden kuvaaminen ovat minun teemojani. Vaikka olen kuvannut paljon maisemia ja viime vuo-sina esimerkiksi merenrantoja, työni ovat aina ihmi-sen kuvia.

Uusitalon työhuone sijaitsee Kalasatamassa Helsin-gissä.

– Parhaimmillani olen silloin, kun saan työskennellä päivänvalossa, rauhassa ilman takarajaa. Peruspäivänä olen työhuoneella noin aamuyhdeksästä tai -kymme-nestä kuuteen, Uusitalo kertoo.

Töiden läpikuultavat, päällekkäiset elementit synty-vät jopa kymmenien maalauserrosten myötä. Tekni-sesti töissä vuorottelevat erilaiset menetelmät: sivelti-men jälki, spray, sapluunojen käyttö. Ajoittain Uusitalo on tehnyt grafiikkaa ja akvarelleja tai maalannut akryy-leilla, mutta hän palaa aina öljyvärein pariin. Töissään hän käyttää usein seosta, jossa on öljyväriä, pigment-tiä, alkydia ja vahaa.

Jos Uusitalo näkisi nyt itsensä 23-vuotiaana vasta-valmistuneena kuvataiteen kandina, hän muistuttaisi itseään siitä, kuinka tärkeää on olla kiinnostunut myös muista ihmisistä ja muiden tekemisestä ja silti ehdot-tomasti seurata omaa kutsumustaan. Olla totta. Tehdä rohkeasti sitä, mikä itseä polttavimmin kiinnostaa.

– Vasta myöhemmin urallani olen ymmärtänyt, kuinka suuri merkitys on sillä, että omistaa ystäviä, kollegoita ja tukijoita. Ihmissuhteiden kautta löytyy yleisö omalle tekemiselle, jota jokainen taiteilija tar-vitsee. Keskittyminen vaatii yksintekemistä, mutta tai-teilijanelämä kokonaisuudessaan kiinnittymistä yhtei-söihin ja yhteistyötä muiden kanssa.

Uusitalo on Wihurin rahaston ja Lapin yliopiston 43. vieraileva taiteilija. Hän kertoo ihailevansa Rovaniemen upeaa maantieteellistä sijaintia. Turismi puolestaan hät-kähdyttää ja on pysäyttänyt taiteilijan pohtimaan jäl-leen ihmisen suhdetta ympäristöön.

– Mitä se kertoo maailmasta, että ihmisillä on nälkä kokea puhdasta luontoa ja samalla heille on mahdotonta elää niin, että luonnonvarainen ympäristö kestäisi sen? Tavallisena työpäivänä pohdin hyvin käytännöllisiä rat-kaisuja, värivalintoja ja työn pintaa. Maalaisinko näin vai noin? Aina jossakin sivussa elää kuitenkin kysymys siitä, mihin suurempaan tai syvempään kokonaisuuteen työ viittaa. En tiedä vaikuttavatko työni lopulta mihin-kään. Mutta tämä on minulle ainoa mahdollinen tapa olla ja vaikuttaa maailmassa. ●

LÄSNÄOLEVA ISOSISKO

K eskimäärin kerran kuussa Heidi Sinevaara-Niskanen pujottaa kau-laansa nimilapun Rovaniemen Tyttöjen Talolla ja tekee vapaaeh-toistyötä olemalla Heidi. Sitä talon vapaaehtoiset isosiskot teke-vät: he ovat. Turvallisina aikuisina läsnä hetkessä.

– On ihanaa vain olla. Kuuntelen, keskustelen, kokoan palapeliä, täytän värityskirjaa. Siinä pääsee irti työasioista, vaikka välillä kiireen katkaisemi-nen, alas istahtaminen ja ”vain” hengitteleminen onkin haaste, Heidi kertoo.

Tyttöjen Talo on 12–28-vuotiaille tytöille ja naisille tarkoitettu vapaa-ajan tila. Isosiskot osallistuvat omien voimavarojensa mukaan talossa järjestet-täviin avoimiin tapahtumiin: tiistaisin tehetkiin ja torstaisin teemailtoihin. Kaikki toiminta perustuu nuorten omiin ideoihin, joihin isosiskot lähtevät mukaan. Lähtökohtana on nuorten ja aikuisten vertaisuus.

Vapaaehtoistyö-sanaan liittyy Heidin mukaan usein mielikuva, että osal-listumisessa on kyse tiukasta puurtamisesta tai valmiiksi tekemisestä. Tyt-töjen Talolla on toisin, sillä tärkeintä on oleminen ja läsnäolo. Työntekijöiden, vapaaehtoisten ja nuorten välillä on lämmin henki.

– Tässä ajassa on hyvä muistutus, että panokseni onkin läsnäolo.

Tyttöjen Talo avautui Rovaniemellä syksyllä 2013. Heidi koki talon suku-puolitietoisien ja -sensitiivisen arvomaailman omakseen. Hän kävi isosis-koilta edellytettävän vapaaehtoistyön koulutuksen ensimmäisten joukossa, ennen talon avautumista.

Isosiskoudessa on kyse moninaisuudesta ja sen kohtaamisesta, Heidi muis-tuttaa. On tärkeä ymmärtää, että on monenlaisia tapoja olla ja elää tyttönä ja naisena.

– Isosiskona olen aikuisena esimerkkinä yhdestä elämisen ja olemisen tavasta. Samalla on oltava valmis myös näkemään, kuinka oma tapa elää on vain yksi tapa elää.

Heidi on kokenut erityisen rikastuttavana, että isosiskona pääsee näke-mään, välähdyksenomaisesti, miltä maailma näyttää nuorten näkökulmasta.

– Silloin huomaan, miten ymmärrykseni on oman aikani ymmärrys. Maa-ilma avautuu oman kuplan ulkopuolelle, ja se, jos mikä, on tervettä.

SARI VÄYRYNEN

kotisivu

**HEIDI
SINEVAARA-NISKANEN**

Tutkijatohtori, sukupuolentutkimus

www.neiot.fi

Rovaniemen Tyttöjen Talo®

ANNA MUOTKA

eskon
puumerkki

EPÄVIREESSÄ

V iime vuoden elokuussa Lapin yliopisto kertoi olevansa kiinnostunut työntekijöidensä vireestä. Kerran kuukaudessa tehtävällä kyselyllä saadaan ”systemaattista ja ajantasaista tietoa, jonka avulla voidaan seurata henkilöstön tilaa ja mitata näin muutosten vaikutuksia henkilökunnan työhyvinvointiin”. Kyselyn tulokset ”raportoidaan anonyymisti yliopiston joh-dolle” ja ”ne ovat tiedekunta- ja yksikköjohtajien sekä yliopiston johdon hyö-dynnettävissä.” Yliopiston henkilöstöjohto osoittaa siis olevansa kiinnostunut henkilöstön hyvinvoinnista. Miksi viremittari sitten aiheuttaa hämmennystä ja epäluuloa?

Yliopisto on jo vuosien ajan saanut erilaisista kyselyistä tietoa siitä, miten ihmiset kokevat työnsä, työyhteisönsä, työympäristönsä ja koko yliopiston mie-lekkään ja tarkoituksellisen työn mahdollistajana. Meillä on pidemmältä ajalta tietoa siitä, että henkilöstön kritiikki kohdistuu erityisesti puutteisiin johtami-sen avoimuudessa ja selkeydessä, tiedon huonoon kulkuun asioiden hoidossa ja valmistelussa sekä henkilöstösuunnittelun lyhytjänteisyyteen. Nämä puut-teet tekevät työssä viihtymisen ja tuloksekkaan toimimisen usein haasteelli-seksi. Niiden kohentamiseksi henkilöstö myös odottaa konkreettisia toimia tai ainakin merkkejä siitä, että jotain on tapahtumassa.

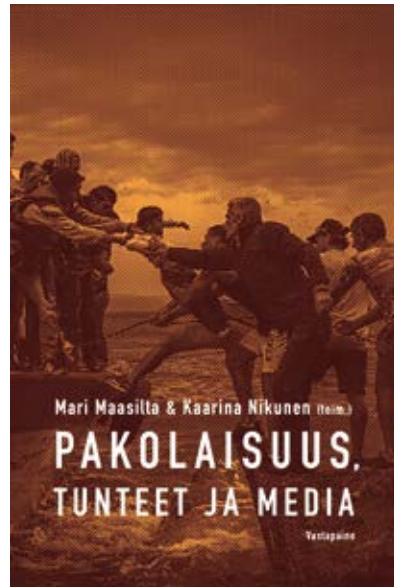
Onko vastaus odotuksiin kömpelö ja epämääräinen viremittari? Yliopisto-työntekijänä on kovin vaikea suhtautua vakavasti kyselyyn, jonka kysymyk-set on rakennettu niin, että mikä tahansa tulkinta mistä tahansa vastauksesta on mahdollinen. Kiinnostavaa olisi tietää, missä, miten ja kenen toimesta tuloksia tulkitaan, millaisiin tulkintoihin on päästy ja mitä ovat ne mahdolliset toimet, joita tulkinnoilla on ollut tai tulee olemaan. Erityi-sen kiinnostavaa tämä on tietysti siinä mielessä, että vire-mittarin on kerrottu olevan johdon työväline.

Haluaako yliopiston johto siis viestittää meille, että johtamisen tai tiedonku-lun ongelmien ratkaisu löytyy henkilöstön vireestä ja sen hetkittäisestä mit-tamisesta? Vastaamiseen kerrotaan menevän aikaa yksi minuutti! Moitimme usein opetusministeriötä ymmärtämättömyydestä arkisen yliopistotyön suh-teen. Yhtä tärkeää olisi tiedostaa, että myös yliopiston sisälle on uuden yliopis-tolain myötä syntynyt toisistaan yhä erkaantuvia käsityksiä yliopistollisesta suunnasta. Kyse ei ole tahdon puutteesta tai pienen yliopiston yhteisöllisyyden rapautumisesta. Sen sijaan meiltä on katoamassa asioiden yhteisyys. Emme enää kykene ymmärtämään toisiamme, vaikka puhuisimme samoilla sanoilla. Tämä ymmärtämättömyys johtaa pahimmillaan viremittarin kaltaisiin kum-mallisuuksiin, joiden pyrkimykset ovat kovin kovin sumeat.

HEIKKI HUILAJA Yliopisto-opettaja

JARNO VALKONEN Professori

**Onko vastaus
odotuksiin kömpelö
ja epämääräinen
viremittari?**

MARI MAASILTA & KAARINA NIKUNEN
(TOIM.)

PAKOLAISUUS, TUNTEET JA MEDIA

Vastapaino 2017

Teos koostuu tapaustutkimuksista, joita yhdistää paitsi pakolaisuus myös tutkijoiden kiinnostus median tunnerakenteiden tutkimukseen. Kirjassa analysoidaan erilaisia mediasisältöjä, kuten valeuutisia, dokumenttielokuvaa ja tositv:tä, sekä sitä, miten ne synnyttävät erilaisia myötätunnon, kritiikin tai vihan muotoja.

Kirja on syntynyt Suomen Akatemian rahoittaman Structures of Compassion -hankkeen tuotoksena. Kirjaan pyydettiin mukaan myös muita mediatutkijoita, jotka ovat työskennelleet pakolaisuuteen, maahanmuuttoon, rasismiin ja etnisyyteen liittyvien kysymysten kanssa 2000-luvun ensimmäiseltä vuosikymmeneltä lähtien.

Teos kytkee vuoden 2015 eurooppalaisen ”pakolaiskriisin” laajempaan yhteiskunnalliseen ja kulttuuriseen kehitykseen. Euroopan pakolaistilanne haastaa pohtimaan ihmisyyden ydinkysymyksiä tilanteessa, jossa myötätunnon tunteminen on kaupallistunut ja teknologisoitunut. Myötätunto voi myös luoda eriarvoisuutta.

Tekijän kommentti:

Usein Euroopan pakolaiskriisistä ja mediasta puhuttaessa muistetaan nimenomaan lisääntynyt vihapuhe ja rasismi, vaikka pakolaiskriisi on avannut myös tietä uudentyypiselle solidaarisille liikkeille. Se pakotti eurooppalaiset ja myös meidät suomalaiset ottamaan kantaa ja osoittamaan myötätuntoa sodan jaloista paenneita ihmisiä kohtaan. Tämän tunnerakenteiden moninaisuuden olemme kirjassa halunneet tuoda esiin. Euroopan pakolaistilanne on haastanut meidät pohtimaan humanitarismin ydinkysymyksiä ihmisyydestä uudessa tilanteessa, jossa Luc Boltanskia lainaten ”kaukaiset toiset tulevat jakamaan samaa tilaa heitä onnekaampien kanssa”.

Halusimme tuoda esiin median koko kirjon, sillä pakolaisuutta ja siirtolaisuutta käsittelevässä mediatutkimuksessa on pitkään keskitytty vain uutisiin ja ”kovaan” journalismiin. Elokuvat ja viihde voivat kuitenkin puhutella sellaisiakin yleisöjä, jotka eivät ole uutisten suurkuluttajia. ”Pehmeiden” mediasisältöjen kautta voidaan käsitellä monimutkaisempia tunnerakenteita kuin lyhyissä uutisissa.

MARI MAASILTA,
MEDIATUTKIJA, LAPIN YLIOPISTO

LAPIN ELINVOIMA

Leena Suopajarvi ja Seija Tuulentie
(toim.)

Lapin tutkimusseura, Acta
Lapponica Fenniae 28, 2017

Artikkeleissa sukellaan median ja sosiaalisen median kauniiden kuvausten takaa löytyvään karumpaan todellisuuteen. Tarkastelussa ovat muun muassa ohjelma-perustaisen aluekehittämisen sukupuoli, matkailun ja kaivostoiminnan tarjoamat erilaiset tulevaisuuden mahdollisuudet sekä opiskelijoiden kokemukset Rovaniemestä.

Acta Lapponica Fenniae on Lapin tutkimusseuran julkaisema tieteellinen julkaisusarja, jota on julkaistu vuodesta 1962 alkaen vuosittain.

Kansainvälisen kirjoittajaryhmän teos johdattelee ajattelemaan ja arvostamaan maamme ja kielenme rikkautta. Matkasanakirja opastaa aarteiden etsintään metelittömistä paikoista ja rauhallisista tilanteista.

Sata ja yksi hakusanaa käsittävässä kirjassa on reittejä, oppaita ja evästä. Se on tehty hitaaseen kulkemiseen ja hyvään olemiseen Suomessa. Oleminen kuuluu sen hakusanoihin, siinä missä myös vieraanvaraisuus. Muita ovat esimerkiksi avanto, loppo ja valo sekä aitous, liika ja vähä.

MATKASANAKIRJA HILJAISUUTEEN

Soile Veijola & Janne Säynäjäkangas
(toim.)

ntamo, 2018

KULTURSENSITIIVA SÁMI SKUVLA

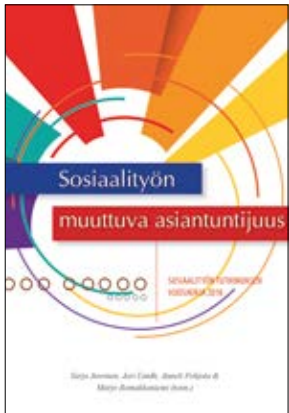
Pigga Keskitalo

Davvi girji, 2018

Saamenkielinen kirja kertoo saamelaiskoulusta. Kulttuurisensitiivisestä näkökulmasta kirjoitettu teos antaa kokonaiskuvan saamelaisopetuksen tilasta Norjassa, ja sitä voi hyödyntää yleisemminkin opetuksen kehittämisessä.

Kirjassa käsitellään muun muassa, miten opetus onnistuu motivoimaan lapsia ja nuoria siten, että he osaavat toimia aktiivisesti oman elämänsä ja hyvinvointinsa eteen, ja miten koulu onnistuu kehittämään oppilaiden erilaisia taitoja.

SOSIAALITYÖN
MUUTTUVA
ASIAANTUNTIJUUS

Tarja Juvonen, Jari Lindh, Anneli
Pohjola & Marjo Romakkaniemi
(toim.)

UNIpress, 2018

Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirjassa pohditaan, miten sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen, julkisen talouden tehostamisvaatimukset sekä teknologinen kehitys haastavat sosiaalityön ammatillista itseymmärrystä, asiantuntijuutta ja tiedontuotantoa.

Muuttuvaa asiantuntijuutta käsitellään artikkeleissa muun muassa sosiaalityön poliittisuuden, hallinnan, jaetun tiedon, teknologia- ja terapiaosaimisen, globalisoitumisen, valinnanvapauden sekä palvelujen markkinaistumisen näkökulmista.

VÄHEMMISTÖJEN
SISÄISTEN
VÄHEMMISTÖJEN
IHMISOIKEUDET JA
MONIPERUSTAINEN
SYRJINTÄ

Laura Olsén ja Leena Heinämäki &
Assi Harkoma

Juridica Lapponica 43, 2017

lauda.ulapland.fi

Saamelaiselle henkilölle vammaisuus tai seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluminen voi aiheuttaa erityisiä moniperustaisen syrjinnän kokemuksia. Vähemmistöjen tilannetta voisi edistää esimerkiksi lisäämällä tietoa, muuttamalla lainsäädäntöä, tekemällä työtä asenneilmapiiriin parantamiseksi ja kehittämällä kohdennettuja sosiaali- ja terveyspalveluita.

Tutkimusraportti toteutettiin osana Lapin yliopiston Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutin hanketta. Se on julkaistu verkossa suomeksi, pohjoissaameksi ja englanniksi.

väitökset

Toimittanut JOHAN-EERIK KUKKO

RIITTA NURKKALA 23.2.2018

Psykologiset sopimukset
akateemisessa johtamisessa.
Tapausesimerkkinä yliopistojen
keskijohto

Yliopistotyössä menestys saavutetaan yksilöiden itsenäisellä ajattelulla, yhteisöllisyydellä ja ihmisten kokemusten ymmärtämisellä. Näin osoittaa HM Riitta Nurkkalan väitöstutkimus, jossa hän tutki yliopistojen dekaanien kokemusten merkitystä yliopistotyölle ja johtamiselle. Tutkimuksen ytimessä on kysymys, kuinka yliopistoa voisi johtaa siten, että tieteellisen työn tekemisen edellytykset ja työssä menestyminen tulisivat turvatuiksi.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

MAIJA TURUNEN 23.3.2018

Informaatio-oikeuden periaatteet
ja tiedonantovelvollisuudet
luottolaitosten ja vakuutusyhtiöiden
kuluttaja-asiakkaiden luotto- ja
vakuutusopimuksissa

OTM, HTM Maija Turusen tutkimus tarkastelee eräiden informaatio-oikeuden periaatteiden ilmenemistä ja merkitystä luottolaitosten ja vakuutusyhtiöiden kuluttaja-asiakkaiden luotto- ja vakuutusopimuksissa. Väitöstutkimuksen lähtökohtana on havainto, että luottolaitosten ja vakuutusyhtiöiden toiminta on hyvin informaatio-sidonnaista. Tähän liittyy epäsymmetrisen riskitekijä sekä sopijapuolten vahvat tiedonantovelvollisuudet.

OIKEUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Julkaisumyynti www.ulapland.fi/julkaisut Väitösuutiset www.ulapland.fi/vaitokset

MIRJA KÖNGÄS 9.3.2018

"Eihän lapsil ees oo hermoja". Etnografinen tutkimus lasten tunneälystä päiväkotiarjessa

Kasvatustieteen maisteri Mirja Könkään väitöstutkimus lasten tunneälystä paljastaa, miten heikolla tasolla tunteiden käsittelyn tukeminen on nykyisessä päiväkotiarjessa. Tunteet jäävät helposti toiminnan ja stressin jalkoihin. Tutkimuksen mukaan lapset kokivat turvalliseksi jakaa tunteitaan toistensa seurassa mutta aikuisten ulottumattomissa. Tulokset perustuvat pääosin videohavainnoinnilla hankittuun laajaan aineistoon kolmesta päiväkodista.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

MARJO LIUKKONEN 23.3.2018

Hennalan naismurhat 1918

YTL Marjo Liukkosen väitöstutkimuksen mukaan Lahden sotavankileirillä tehtiin vuonna 1918 Suomen suurin naismurha. Tutkimus on mikrohistoriallinen muistitietotutkimus, joka tukeutuu feministiseen sekä historialliseen sosiologiaan ja kuvaa laajaan arkisto- ja muistitietoaineistoon perustuen Suomen sisällissodan synkimpiä hetkiä. Tutkimus paljastaa vankileirien kurjat olot, lapsivangit, pahoinpitelyt, raiskaamiset ja mielivaltaiset tappamiset.

YHTEISKUNTATIETEIDEN TIEDEKUNTA

FRANCIS JOY 24.3.2018

Sámi Shamanism, Cosmology and Art as Systems of Embedded Knowledge

MSc Francis Joyn artikkeliväitöskirja yhdistyy saamelaisen uskonnon, kulttuurin ja taiteen tutkimukseen. Laaja tutkimusaihe kattaa Suomen ja Altavuonon esihistoriallisten kalliomaalausten ajan ja siihen linkittyvän metsästys-, kalastus- ja ansapyyntikulttuurin, jota pidetään saamelaisten varhaiskulttuurina. Tutkimus perustuu rumpujen ja käsitöiden tekijöiden haastatteluihin, joissa he kuvailevat toimimistaan shamaanina ja taiteilijana.

TAITEIDEN TIEDEKUNTA

Taideperustainen tutkimus esillä TATE Liverpoolissa

Elina Härkösen, Maria Huhmarniemen ja Annamari Mannisen performatiivinen teos *Shared Wollen Sceneries* avasi näyttelyn ja konferenssin TATE Liverpool -museossa maaliskuussa. Yleisö osallistui teokseen, jossa neulottiin maisemia osaksi villaista seinävaatetta. Teoksen lähtökohtana on Elina Härkösen käynnissä oleva jatkotutkimus kulttuurisesti kestävästä taidekasvatuksesta.

– Sukuni naiset ovat aina tehneet käsitöitä. Myös neulepiiriin osallistujia yhdistivät muistot äitien ja isoäitien käsitöistä, vaikka he tulivat monista eri maista ja kulttuureista, Härkönen kertoo.

Näyttelyn ja konferenssin järjesti The pedagogical turn to art as research -tutkimushanke, jossa tarkastellaan taideperustaisia tutkimusmenetelmiä taidekasvatuksessa. Yhteistyön tavoitteena on taidekasvatuksen tohtorikoulutuksen kansainvälinen verkostoituminen.

Tunnustusta Taidevaihteelle

Kuvataideopettajat ry antoi Myötätuulta kuvataiteesta -kunniakirjan Taidevaihte-hankkeelle, jossa toteutetaan taiteen menetelmillä nuorten kaksisuuntaista kotoutumista. Toiminnan tavoitteena on lisätä erityisesti maahanmuuttajien ja kantasuomalaisen nuorten vuorovaikutusta sekä vähentää ennakkoluuloja.

Hankkeen toteuttajina ovat Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan kuvataidekasvatuksen oppiaine, Lapin yliopiston sosiaalityön oppiaine, Lapin taiteilijaseura ja Monitaideyhdistys Piste. Vuosina 2016–2017 Rovaniemellä ja Kemissä on pidetty yhteensä 109 työpajaa tai ryhmän tapaamista, joihin on osallistunut noin 260 nuorta. Hanke jatkuu vielä tämän vuoden.

Läpimurto johtamisen tekoälyn kehityksessä

Lapin yliopiston tutkimuksessa on tehty läpimurto johtamisen tekoälyn kehityksessä. Henkilöstöjohtamisen avuksi on kehitetty tekoäly, joka auttaa luomaan kestävä kilpailuetua työelämän laadun avulla. Tutkimusjohtaja Marko Kesti on tehnyt henkilöstötuottavuuden tutkimusta yli kymmenen vuotta.

– Olemme luoneet maailman ensimmäisen tekoälyavusteen simulaation, joka analysoi ja neuvoa henkilöstövoimavarojen johtamisessa. Simulaatio poikkeaa täysin perinteisestä analyytiikasta, koska se on rakennettu pelimuotoon. Olemme luoneet todellisuutta kuvaavan simulaatiomaailman, johon olemme kytkeneet tekoälyn, Kesti toteaa.

Simulaatio noudattaa Lapin yliopistossa kehitettyä henkilöstövoimavarojen tuotantofunktiota sekä johtamisen peliteoriaa. Tekoäly ja simulaatio on toteutettu Markovin päätösprosessin, vahvistetun oppimisen ja Bellmanin hyötyfunktion avulla.

Paikallisuus ohjaa nuorten aikuisten valintoja

Kelan julkaisema tutkimus selvitti lappilaisten nuorten aikuisten osallisuutta sosiaalisessa kuntoutuksessa. Tutkimuksen mukaan osallisuuden toteutuminen vaatii, että asiantuntijat kunnioittavat nuorten kokemustietoa. Osallisuutta vahvistaa myös yhteisöllinen toiminta, jossa nuorta tuetaan osana paikallisyhteisöään ja sosiaalisia verkostojaan.

– Paikallisuus näyttää ohjaavan nuorten aikuisten valintoja merkittävästi, ja osa nuorista oli vahvasti kiinnittynyt pieneen kotikuntaansa, sosiaalityön yliopistonlehtori Marjo Romakkaniemi sanoo.

Romakkaniemen mukaan monialainen yhteistyö on välttämätöntä sosiaalisen kuntoutuksen onnistumiselle. Tutkimus tarkasteli nuorten aikuisten osallisuutta sosiaalisen kuntoutuksen palvelujen asiakkaina Rovaniemellä, Kittilässä ja Inarissa.

Viisaat päät yhdessä.

Lappiin halutaan lisää lapinlehmä

Pohjoissuomenkarja eli lapinlehmä on edelleen uhanalainen. Lisääntymisikäisiä puhdasrotuisia naaraista on alle tuhat yksilöä. Rodun määrää voitaisiin kasvattaa hyödyntämällä lehmää matkailuvalttina ja jalostamalla elintarvikkeita sen omaleimaisesta maidosta. Tulokset käyvät ilmi Lapin yliopiston Arktisen keskuksen ja Luonnonvarakeskuksen yhteisessä Lappari-hankkeessa tehdystä selvityksestä. Kyselytutkimus toteutettiin Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnissa.

Maidon hyödyntämisen kannalta suurimmiksi haasteiksi osoittautui lapinlehmien pieni määrä, erilliskeräyksen puuttuminen ja tilojen suuret eräisyydet toisistaan. Tällä hetkellä lapinlehmän maitoa ei hyödynnetä erikseen kaupallisesti, vaan se kerätään valtarodun maidon mukana.

Lapinlehmien määrää oltiin kiinnostuneita lisäämään jos maito saadaan markkinoille. Tärkeimmäksi syyksi lapinlehmien pitoon mainittiin rodun ja geneettisen perimän suojeleminen, kulttuuriperinnön säilyttäminen sekä lapinlehmän luonne ja ulkonäkö.

Mikroyrittäjille yhteinen verkosto

Lapissa on aloitettu mikroyrittäjien verkostotoiminta, jonka tavoitteena on helpottaa yksittäisten yritysten ponnisteluja muun muassa myynnissä ja viennissä. Verkostossa on omat ydinryhmänsä Rovaniemen sekä Kemijärven alueilla. Yrittäjät kokoontuvat vuorotellen jokaisessa mukana olevassa yrityksessä, joka valitsee tapaamisessa käsiteltävän teeman.

Verkostoa kehitetään Lapin yliopiston, Oulun yliopiston, Lapin ammattikorkeakoulun ja Kemin Digipoliksien yhteisessä Lapin mikroyrittäjien kasvuverkosto -hankkeessa. Hanketta koordinoi Lapin yliopisto.

Rahoitusta Recovery-hankkeelle

Sosiaali- ja terveysministeriö on myöntänyt kolmivuotisen rahoituksen hankkeelle Recovery-toimintaorientaatio mielenterveyspalveluissa (2018–2020). Euroopan sosiaalirahaston ja valtion rahoitusta myönnettiin yli 1,46 miljoonaa euroa. Tuensaajan omarahoitus mukaan lukien hankkeen kokonaisbudjetti on lähes 1,73 miljoonaa euroa.

Hankkeessa kehitetään recovery- eli toipumisorientaatioon perustuvia ratkaisuja mielenterveyspalveluihin. Tavoitteena on orientaation käsitteellistäminen ja soveltaminen suomalaisissa mielenterveyspalveluissa. Hankkeessa toteutetaan myös mielenterveyspalvelujen palveluprosessien vaikutusten arviointia.

Valtakunnallinen hanke toteutetaan yhteistyössä Lapin yliopiston, Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen, Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, Lapin sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin, Mielenterveyden keskusliiton, Mielenterveysomaisten keskusliiton ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa.

Rahoitusta OpenDigi-hankkeelle

Kasvatustieteiden tiedekunnan mediapedagogiikkakeskus on mukana OpenDigi eli Opettajat oppimistaitojen ja digipedagogiikan kehittäjäyhteisöissä -hankkeessa, joka on saanut opetus- ja kulttuuriministeriöltä 1 111 111 euron rahoituksen. Hanketta koordinoi Oulun yliopisto.

Hankkeeseen osallistuvissa Lapin kouluissa toteutetaan tutkimusperustaisia opetuskokeiluja liittyen medialukutaitoon, monilukutaitoon ja kriittiseen ajatteluun. Keskeisenä periaatteena on yksittäisen sovelluksen sijaan opiskelun ja työskentelyn pedagoginen tuki, joka muodostuu useiden eri välineiden, ohjelmistojen ja henkilöiden muodostamasta kokonaisuudesta.

APURAHAT

SUOMEN KULTTUURIRAHASTON APURAHAT

Suomen Kulttuurirahasto on jakanut 38,5 miljoonaa euroa tieteeseen ja taiteeseen.

Lapin yliopistosta apurahan saivat

- taiteen maisteri Sonja Salomäki ilmastoaktivismitaitteen toimivuutta käsittelevään väitöskirjatyöhön, kolmivuotisen apurahan ensimmäisen vuoden apurahana 24 000 euroa
- D.Sc. Victor Perez tunteita ja yrittäjyyskasvatusta käsittelevään väitöskirjatyöhön 24 000 euroa
- oikeustieteen maisteri Heidi Härkönen muutisuunnitelun tekijänoikeuksia käsittelevään väitöskirjatyöhön, Alma Saaren rahastosta 24 000 euroa
- yhteiskuntatieteiden tohtori Ritva Linnakangas, yhteiskuntatieteiden tohtori Saara Koikkalainen ja yhteiskuntatieteiden tohtori Asko Suikkanen eri sukupolvien työmarkkina-asemia ja palkkatyön riskejä käsittelevän kohorttiaineiston päivittämiseen sekä julkaisu- ja matkakuluihin, Kalle ja Dagmar Välimaan rahastosta 5 000 euroa
- filosofian maisteri Tuuli Miettunen saamelaisten ja suomalaisen hyvinvointivaltion suhdetta käsittelevään väitöskirjatyöhön, Väinö Tannerin rahastosta 24 000 euroa.
- yhteiskuntatieteiden maisteri Terhi Rintamäki henkitoruun matkaa käsittelevään väitöskirjatyöhön 24 000 euroa
- taiteen maisteri Pia Keränen pelillisen oppimateriaalin käyttökokemusta käsittelevään väitöskirjatyöhön, Eeva Rauhankallion rahastosta 24 000 euroa
- filosofian maisteri Maarit Magga saamelaisen duodjesteetiikan vuoropuhelua liturgisten tekstiilien kanssa käsittelevään väitöskirjatyöhön, E. J. Längmanin rahastosta 24 000 euroa.

MAALISKUUN 25 PÄIVÄN RAHASTON APURAH

Oikeustieteen maisteri Anssi Kärki on saanut 10 000 euron apurahan väitöskirjatyöhön *Piercing the corporate veil – A legal comparative study into the requirements and theory of veil piercing in Finland and the United States.*

Lentävä Poro tahditti vuosipäiväjuhlaa.

Vuosipäiväjuhlassa palkittuja

Lapin yliopiston alumnitoiminta valitsi vuoden alumniksi Volkswagenilla työskentelevän Linus Schaafin. Schaaf on valmistunut taiteen maisteriksi vuonna 2015 ja työskentelee tällä hetkellä Volkswagenin palveluksessa Saksan Wolfsburgissa konsernin digitalisaatiokeskuksessa. Työnsä ohessa Schaaf on myös aloittanut jatko-opinnot taiteiden tiedekunnassa.

Lapin yliopiston ylioppilaskunta (LYY) valitsi yliopistonlehtori Jukka Enbuskan vuoden opettajaksi. Enbuska toimii musiikin didaktiikan yliopistonlehtorina kasvatustieteiden tiedekunnassa. Perusteluiden mukaan Enbuska hyödyntää opetuksessaan teknologiaa, monipuolisia opetusmenetelmiä ja vuorovaikutteisuutta.

LYY valitsi vuoden opiskelijaksi teollisen muotoilun opiskelija Veli Kourin. Perusteluissa todetaan, että opinnoissaan menestynyt Kouri on innostava, aktiivinen ja toiset huomioon ottava motivaattori.

Maakunta- ja sote-uudistuksen asiantuntijat

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu etenee Lapissa, ja sen tueksi on perustettu asiantuntijatyöryhmiä. Lapin yliopistosta sosiaalityön edustajia on nimetty lapsiperheiden, ikäihmisten, vammaisten, mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä Sote-digin asiantuntijatyöryhmiin.

Asiantuntijoina eri ryhmissä toimivat yliopistonlehtori Liisa Hokkanen, tutkimuspäällikkö Mari Kivistö, professori Merja Laitinen, yliopisto-opettaja Marjo Outila ja yliopistonlehtori Marjo Romakkaniemi.

ARTO LUHTI

Anneli Pohjola

Sosiaalityön tutkimuksen seuran kunniajäseneksi

Professori Anneli Pohjola on kutsuttu Sosiaalityön tutkimuksen seuran kunniajäseneksi. Pohjola on toiminut erilaisissa opetustehtävissä Lapin yliopistossa vuodesta 1982 ja sosiaalityön professorina vuodesta 2004.

Sosiaalityön tutkimuksen seuran mukaan Pohjola on ollut keskeinen toimija sosiaalityön koulutuksen valtakunnallisessa Sosnet-verkostossa. Mittavan tutkimustyön lisäksi hän on kouluttanut monta sukupolvea sosiaalityöntekijöitä ja tulevia tutkijoita.

ANNA MUOTKA

Manu Pajuluoma

jatkaa korkeakoulujen tietohallinto- ja ICT-ohjausryhmässä

Tietohallintojohtaja Manu Pajuluoma jatkaa korkeakoulujen tietohallinto- ja ICT-ohjausryhmässä. Opetus- ja kulttuuriministeriö jatkaa ohjausryhmän toimikautta 28.2.2019 asti.

Ohjausryhmän tehtävänä on ylläpitää kokonaiskuvaa korkeakoululaitoksen ICT:stä sekä seurata ja ennakoita korkeakouluihin kohdistuvia tietohallinnollisia vaatimuksia. Lisäksi ohjausryhmä käy keskusteluita opetus- ja kulttuuriministeriön CSC:ltä korkeakouluille ostamien palveluiden sisällöstä ja linjavalinnoista.

MARKO JUNTILA

Päivi Soppela

sirkumpolaarisen maatalousyhdistyksen puheenjohtajaksi

Yliopistotutkija, FT Päivi Soppela Arktisesta keskuksista on valittu Circumpolar Agriculture Associationin (CAA) puheenjohtajaksi. Soppela on erikoistunut tutkimaan eläinten, ihmisten ja elinkeinojen sopeutumista arktisiin olosuhteisiin ja globaalimuutokseen.

CAA:n tehtävänä on edistää maatalous- ja luonnontuotealan tiedon ja kokemusten vaihtoa sirkumpolaaristen maiden välillä. Jäsenmaita ovat Islanti, Kanada, Norja, Ruotsi, Suomi, Grönlanti, USA ja Venäjä. CAA:n kymmenes kansainvälinen konferenssi järjestetään Rovaniemellä maaliskuussa 2019.

ANNA MUOTKA

Päivi Rantalalla

dosentiksi Turun yliopistoon

FT, YTM Päivi Rantalalle on myönnetty dosentuurin arvo Turun yliopiston humanistisessa tiedekunnassa kulttuurihistorian oppiaineessa.

Rantalalla työskentelee yliopistonlehtorina yhteiskuntatieteiden ja kasvatustieteiden tiedekunnissa. Hän on erikoistunut pohjoiseen kulttuuriin ja pohjoisten ihmisten arkeen. Rantalalla valmistui filosofian tohtoriksi Lapin yliopistosta 2009.

MARKO JUNTILA

Rauna Kuokkanen

NordForskin arktisen ohjelmakomitean puheenjohtajaksi

Arktisen alkuperäiskansapolitiikan tutkimusprofessori Rauna Kuokkanen yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta on nimitetty NordForskin arktisen ohjelmakomitean puheenjohtajaksi.

NordForsk on yhteispohjoismainen tutkimusrahoitusorganisaatio, joka toimii Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisuudessa ja rahoittaa yhteispohjoismaisia tutkimusryhmiä ja tutkimusinfrastruktuureja. NordForskin sihteeristö sijaitsee Osllossa.

MARKO JUNTILA

Soili Nysten-Haarala

Fulbright Arctic Initiative -ohjelmaan

Oikeustieteiden tiedekunnan dekaani, professori, OTT, KTM Soili Nysten-Haarala valittiin Fulbright Arctic Initiative -ohjelmaan. Ohjelmaan valittiin kahdeksasta Arktisen neuvoston maasta yhteensä 16 tutkijaa.

Stipendiaatit muodostavat arktisen asiantuntijaverkoston ja keskittyvät kahteen arktiseen teemaan. He kokoontuvat seminaareissa sekä suorittavat vaihdon yhdessä osallistujamaassa. Ohjelmaa rahoittaa Yhdysvaltojen ulkoministeriö.

NIMITYKSIÄ

hiutaleita

KALLE LAMPELA

Kuvataiteen yliopistonlehtori,
taiteiden tiedekunta, Lapin yliopisto

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa on pyritty demokratisoimaan taidetta.

ANNA MUOTKA

TAIDE KUULUU KANSALLE

V allankumousjohtaja V. I. Lenin (1870–1924) keskusteli kulttuurista saksalaisen naisasianaisen Clara Zetkinin (1857–1933) kanssa 1920-luvun alussa ja totesi hänelle: ”Taide kuuluu kansalle. Sen on laskettava juurensa syvälle, työtätekevien laajojen joukkojen pohjakerroksiin. Sen on oltava yleistajuista ja joukkojen pitämää. Taiteen on yhdistettävä näiden joukkojen tunteet, ajatukset ja tahto, innostettava niitä. Sen on nostettava joukkojen keskuudesta taitelijoita ja kasvatettava heitä.”

Leninin lause irrotettiin kontekstistaan, ikään kuin taustalla olisi ollut kattava taideteoria. Vaikka Lenin ei kehitellyt estetiikkaa tai erityistä taide-teoriaa, taiteen kansanomaisuusperiaatteesta tehtiin marxilais-leniniläisen taide- ja kulttuuripolitiikan ohjenuora. Näistä seikoista huolimatta Leninin ajatukset olivat merkittäviä ja joiltakin osin aikaansa edellä; siis siitakin huolimatta, että kyseinen periaate sai toimia totalitaarisen järjestelmän oikeuttajana, eikä retorisisista silmäkääntötempuista huolimatta periaatteeseen nojaava taide- ja kulttuuripolitiikka ollut vapaa dogmatismista ja ilmaisuvapauden rajoittamisesta. Toisin sanoen: kansanomaisuusperiaatteessa on ylihistoriallista ja kontekstinsa ylittävää ainesta.

”Taide kuuluu kansalle” kaikui läpi Neuvostoliiton ja itäblokin maiden historian, aina 1930-luvulta 1990-luvun alkuun. Sillä oli keskeinen asema niiden virallisessa taide- ja kulttuuripolitiikassa. Myös Suomessa marxilais-leniniläinen Kulttuurityöntekijäin liitto lainasi Leninin lauseen taidepoliittisen ohjelmansa otsikoksi vuonna 1975. Ohjelmassa todettiin: ”Työtätekevät joukot ovat työllään ja taistelullaan ansainneet oikeuden luomiinsa aineellisiin ja henkisiin arvoihin ja koko kulttuuriperintöön. — Uusien edellytysten vallitessa kulttuurista ja taiteesta täytyy tulla koko kansan omaisuutta. Tämä periaate määrittelee sosialistisen yhteiskunnan esteettisen kehityksen. Työväenluokan ja kansasta nousevan sivistyneistön välille syntyy uudentyyppinen yhteys. Kansansa elämään perehtyneet taiteilijat oppivat yleisöltään ja samalla opettavat sitä taiteessa, kauneuden kautta.”

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa on pyritty demokratisoimaan taidetta ja madaltamaan kynnystä itsensä ilmaisemiseen, kirjaimellisesti vauvasta vaariin. On korostettu taiteen kansalaisia palvelevaa tehtävää. Hoivataiteen, hyvinvointitaiteen, soveltavan taiteen, vertaistaiteen ja Taideyliopiston Arts equal -hankkeen tasa-arvoa korostavat ajatukset taiteen kuulumisesta kaikille eivät toisin sanoen taida olla kovin kaukana Leninin periaatteesta. Tietysti sillä erotuksella, että niissä ei ole pisaraakaan vallankumouksellisuutta eli toiminnallista lähtökohtaa, jonka mukaan poliittinen järjestelmä muutetaan ensin perinpohjaisesti, jotta tasa-arvo voisi sen jälkeen toteutua.

Yliopiston kesäaukioloajat

PÄÄRAKENNUS

4.6.–17.6.

Ma–pe klo 7.30–20.00
La–su suljettu

18.6.–24.6.

Ma klo 7.30–18.00
Ti–ke klo 7.30–16.00
To klo 7.30–14.00
Pe–su suljettu

25.6.–5.8.

Ma–pe klo 8.30–14.00
La–su suljettu

6.8.–2.9.

Ma–pe klo 7.30–18.00
La–su suljettu

F-TALO

4.6.–17.6.

Ma–pe klo 7.30–20.00
La–su suljettu

18.6.–24.6.

Ma klo 7.30–18.00
Ti–ke klo 7.30–16.00
To klo 7.30–14.00
Pe–su suljettu

25.6.–5.8.

F-talo suljettu

6.8.–2.9.

Ma–pe klo 7.30–17.00
La–su suljettu

Yliopiston ravintoloiden ja korkeakoulukirjaston
kesäaukioloajat löydät osoitteesta:

ulapland.fi/kesa2018

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
PL 122 | 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

Lapin yliopisto toivottaa
työntekijöilleen, opiskelijoilleen
ja yhteistyökumppaneilleen
aurinkoista kevättä ja kesää!

Lapin yliopiston
lukuvuoden 2018–2019
avajaiset 3.9.2018.

Tervetuloa!